

Uchwała Nr XXII/438/12
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 27 listopada 2012 r.

w sprawie zatwierdzenia programu działalności Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie na rok 2013.

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), w związku z art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251, poz. 2507 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1

Zatwierdza się program działalności Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie na rok 2013, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Julian Osiecki

PROGRAM DZIAŁALNOŚCI
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
w OLSZTYNIE
na rok 2013

p.o. DYREKTORA
Warmińsko-Mazurskiego
Ośrodka Doradztwa Rolniczego
w Olsztynie

Antoni Parfinowicz

Opracowanie: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Kierujący: Antoni Parfinowicz – p.o. dyrektora W-MODR w Olsztynie

Opinia: Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego przy W-MODR w Olsztynie

Redakcja: Małgorzata Micińska – kierownik Działu Metodyki Doradztwa,
Szkoleń i Wydawnictw W-MODR w Olsztynie

Zespół: specjaliści i doradcy W-MODR w Olsztynie

ANTONI PARFINOWICZ
p.o. DYREKTORA
Ośrodka Doradztwa Rolniczego
w Olsztynie
Antoni Parfinowicz

Spis treści:

I.	Wstęp	2-4
II.	Charakterystyka rolnictwa w województwie warmińsko-mazurskim	5-17
III.	Analiza SWOT regionu w sektorze rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	18-19
IV.	Działalność W-MODR w 2013 r. - cel główny, priorytety i cele strategiczne pracy doradczej, działania i zadania służące realizacji celów, wskaźniki	20-33
	Część tabelaryczna	34-60
1.	Zaplanowane zadania w układzie tematycznym wyspecyfikowane wg rodzaju podejmowanej przez W-MODR działalności	34-47
	Działalność upowszechnieniowa	35-36
	Działalność szkoleniowa	37-39
	Działalność doradcza	40-41
	Działalność promocyjna	42-43
	Działalność informacyjna	44
	Działalność komercyjna	45-46
	Doskonalenie kadry (w PZDR)	47
2.	Charakterystyka wybranych zadań o charakterze wojewódzkim	48-60
	Konferencje/seminaria	49-51
	Broszury/ulotki	52-55
	Imprezy promocyjne	56-59
	Projekty/programy	60

I. Wstęp

Rolnictwo województwa warmińsko-mazurskiego stanowi jedną z głównych gałęzi gospodarki regionu. Strategiczne dokumenty programujące rozwój województwa wskazują na mocne strony obszarów wiejskich, którymi są m.in.: naturalne walory przyrodnicze, znaczne zasoby ziemi rolniczej, korzystna struktura agrarna gospodarstw rolnych oraz względnie duży udział gospodarstw o odpowiednim poziomie mechanizacji.

Dla rolnictwa, obok jego podstawowej funkcji, jaką jest dostarczanie surowców żywnościowych, globalnie określa się funkcje niemniej ważne – utrzymanie bioróżnorodności, właściwe zarządzanie zasobami wodnymi, produkcja energii ze źródeł odnawialnych oraz zachowanie żywotności obszarów wiejskich. Kreowaniu i realizacji modelu rolnictwa wielofunkcyjnego służą od lat instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej kompleksowo wspierające obszary wiejskie.

Rolnictwo Warmii i Mazur, znacznie mniej intensywne niż rolnictwo innych regionów krajów Unii Europejskiej, posiada naturalnie uzasadnioną szansę prowadzenia jego rozwoju w sposób zrównoważony. Istotnymi elementami koncepcji zrównoważonego rozwoju w rolnictwie jest ekologiczna uprawa roślin oraz ekologiczny chów i hodowla zwierząt, stosowanie tzw. dobrej praktyki rolniczej mającej na celu eliminowanie niekorzystnych oddziaływań rolnictwa na środowisko, brak dążenia do latyfundyzacji wsi a wspieranie małych gospodarstw, by zachować walory przyrodnicze obszarów wiejskich oraz miejsca pracy i zarobkowania.

Zaplanowane przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie kontynuacyjne zadania, również w roku 2013, mają na celu przybliżenie warmińsko-mazurskiego rolnictwa i wsi do pożądanej wizji gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich, zarówno na płaszczyźnie środowiskowej, ekonomicznej, jak i społecznej, określonej w założeniach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, dokumentach strategicznych programujących rozwój województwa, wskazanej przez organ prowadzący jednostkę oraz realizowanej przez właścicieli gospodarstw rolnych i innych mieszkańców obszarów wiejskich w ramach podejmowanych działań modernizacyjnych.

Szczególna uwaga poświęcona zostanie działaniom informacyjno-edukacyjnym w zakresie: integrowanych metod produkcji, rolnictwa ekologicznego, wytwarzania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, dobrych praktyk w gospodarce wodnej oraz nowej Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – szans jakie daje do dalszego rozwoju gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich.

Uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze, ekonomiczne, prawne i organizacyjne warmińsko-mazurskiego rolnictwa oraz obszarów wiejskich, zespół specjalistów W-MODR w Olsztynie zaproponował następujące priorytety dla doradztwa, które spotkały się z aprobatą Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego działającej przy W-MODR w Olsztynie:

priorytet 1 - informowanie i edukacja rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zagadnień Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (*cross-compliance*);

priorytet 2 - kreatywne oddziaływanie doradcze na przemiany zachodzące w rolnictwie i jego otoczeniu służące rozwojowi gospodarstw rolnych i przygotowaniu ich do funkcjonowania na rynkach krajowych i zagranicznych;

priorytet 3 – działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w konwencjonalnym i integrowanym systemie produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska;

priorytet 4 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w sektorze żywności naturalnej i tradycyjnej;

priorytet 5 - wspieranie doradcze, informacyjne i edukacyjne mieszkańców wsi w zakresie kreowania przemian służących rozwojowi obszarów wiejskich oraz poprawie warunków i jakości życia na wsi;

priorytet 6 - udział w systemie doradztwa, edukacji i informacji, o zasięgu regionalnym i krajowym;

priorytet 7 – zadania związane z szacowaniem zakresu i wysokości szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej spowodowanych niekorzystnymi warunkami klimatycznymi.

Program działalności Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie na rok 2013, zwany dalej Programem, uwzględnia zapisy ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U.251.2507 ze zm.) w części dotyczącej zadań wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego. Dokument opracowano uwzględniając opinie rolników zrzeszonych w związkach zawodowych i branżowych oraz Warmińsko-Mazurskiej Izbie Rolniczej. Zakres zaplanowanych zadań był konsultowany z wójtami, burmistrzami, starostami, przewodniczącymi Powiatowych Izb Rolniczych oraz uzyskał ich akceptację. Pozytywną opinię o Programie wyraziła Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego działająca przy W-MODR w Olsztynie.

Podstawowe zadanie doradztwa rolniczego, którym jest udzielanie wszechstronnej pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w celu zwiększenia dochodów

z gospodarstw rolnych oraz poprawy warunków życia rodzin wiejskich, W-MODR w Olsztynie będzie realizował poprzez:

- upowszechnianie wiedzy rolniczej, szczególnie demonstrowanie sposobów wzorowego wykonania wybranych czynności oraz wprowadzanie do gospodarstw określonych innowacji;
- organizację szkoleń, kursów, seminariów, konferencji i wyjazdów szkoleniowych;
- doradztwo indywidualne mające na celu przedstawienie przez doradcę rolnikowi, który znalazł się w sytuacji problemowej, różnych propozycji rozwiązań problemu;
- prowadzenie działalności promocyjnej – prezentacja dorobku branżowego, najlepszych wyników hodowlanych i produkcyjnych, ekspozycja towarów podczas wystaw, targów, konkursów;
- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej;
- sporządzanie opracowań ekonomicznych, finansowych i technologicznych, a także wypełnianie dla klientów wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych.

Dla osiągnięcia efektu synergii, przy realizacji zadań zawartych w *Programie*, W-MODR w Olsztynie będzie współpracę z jednostkami, organizacjami i podmiotami wymienionymi w art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy.

W *Programie* zamieszczono charakterystykę rolnictwa w województwie warmińsko-mazurskim, analizę SWOT regionu w sektorze rolnictwo i rozwój obszarów wiejskiej, jak również zapisano **cel główny** funkcjonowania W-MODR w Olsztynie. Określono **priorytety strategiczne** w pracy doradczej i jej długofalowe **cele strategiczne**. Osiągnięciu celów strategicznych pracy doradczej będą służyć kontynuacyjne **działania** i zaplanowane w ich ramach, na rok 2013, **zadania**. Określono ponadto **wskaźniki** obrazujące osiągnięcie celów strategicznych.

Część tabelaryczna *Programu* zawiera:

- zaplanowane zadania w układzie tematycznym wyspecyfikowane wg rodzaju podejmowanej przez W-MODR w Olsztynie działalności (upowszechnieniowej, szkoleniowej, doradczej, promocyjnej, informacyjnej, komercyjnej oraz doskonalącej kadrę własną),
- charakterystykę wybranych zadań o charakterze wojewódzkim, tj.: konferencji i seminariów, broszur i ulotek, imprez promocyjnych, projektów i programów.

II. Charakterystyka rolnictwa w województwie warmińsko-mazurskim

Województwo warmińsko-mazurskie należy do najzimniejszych regionów Polski. Klimat zachodniej części województwa jest kształtowany wpływami Bałtyku, natomiast we wschodniej części występuje wyraźne oddziaływanie kontynentalne. Uwidacznia się to zróżnicowaniem średnich temperatur i w długości okresu wegetacji. Okres wegetacji z 200-210 dni na zachodzie województwa skraca się do 190-200 dni w jego północno-wschodniej części. Średnia roczna temperatura 6°C w Olecku jest o 1°C niższa od średniej z rejonu Nowego Miasta Lubawskiego. Przeciętne roczne opady wahają się od 450 mm w rejonie Rynu i Sępola do prawie 700 mm w okolicach Elbląga i Górowa Iławeckiego.

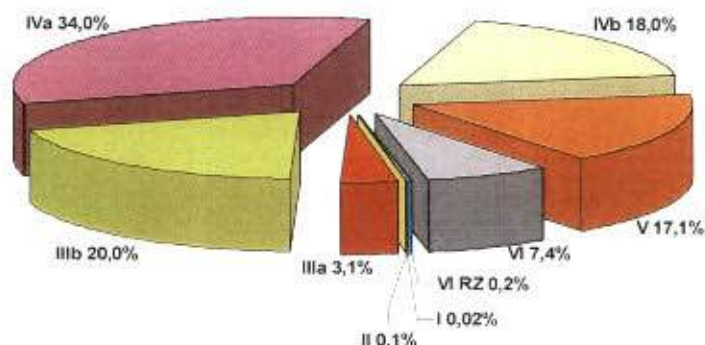
Gleby Warmii i Mazur są mocno zróżnicowane. Od zwięzłych i zwiwnych czarnych ziem w rejonie Kętrzyna oraz gleb brunatnych na nizinie sępopolskiej i mad w okolicach Elbląga do lekkich piaszczystych na południu województwa. Duża zmienność gleb i urozmaicona rzeźba terenu, szczególnie w środkowym pasie województwa, znacząco obniżają wartość rolniczą gleb. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 66 pkt. i nie odbiega od przeciętnego w kraju, tj.: 66,6 pkt. Klasy bonitacyjne na gruntach ornych w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Klasy bonitacyjne na GO w Polsce i województwie

SYMBOL	JAKOŚĆ GLEBY	% GO	
		Polska	województwo warmińsko-mazurskie
I	Gleby najlepsze	0,5	0,002
II	Gleby bardzo dobre	3,2	0,1
III a	Gleby dobre	10,0	3,0
III b	Gleby średnio dobre	13,7	20,0
IV a	Gleby średnie	22,5	34,0
IV b	Gleby średnio gorsze	16,8	18,0
V	Gleby słabe	20,8	17,1
VI	Gleby najłabsze	11,7	7,4
VI RZ	Gleby pod zalesienie	0,8	0,2

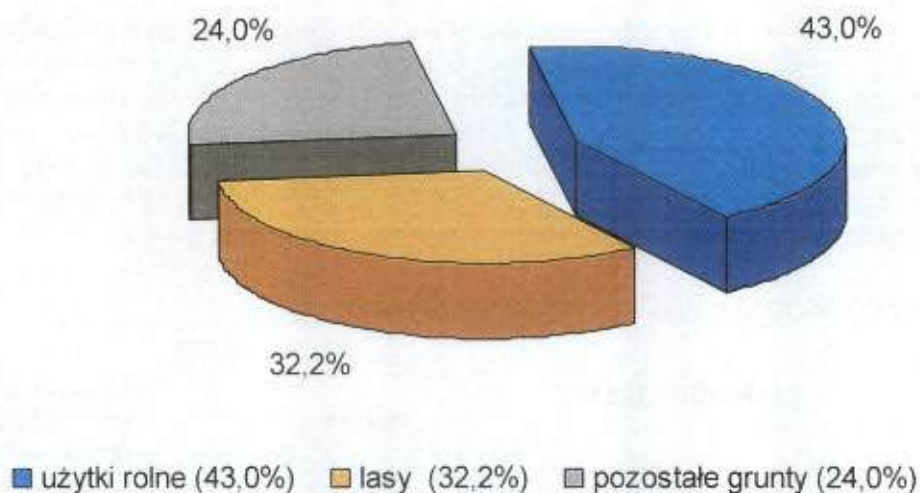
Źródło: IUNG w Puławach, 2008.

Wykres 1. Klasy bonitacyjne na GO w województwie warmińsko-mazurskim

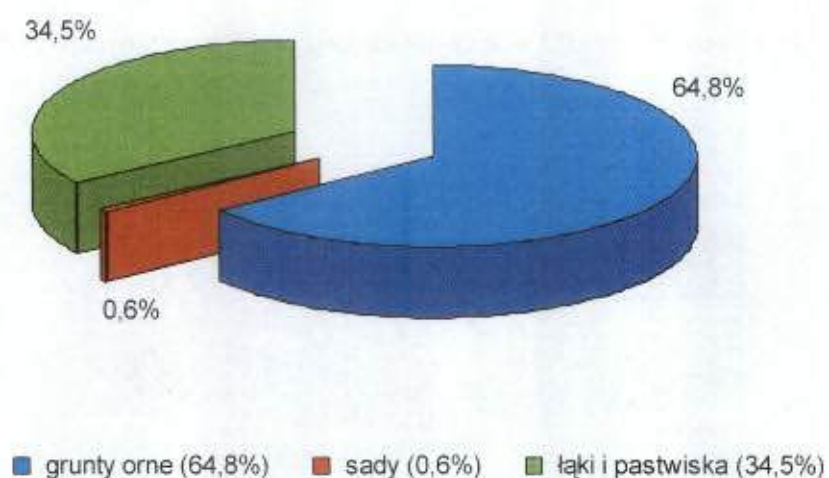

Rolnictwo w województwie warmińsko-mazurskim jest jedną z najważniejszych dziedzin gospodarki. Powierzchnia ogólna województwa wynosi 2,42 mln ha, z czego 43,0% stanowią użytki rolne (w tym: grunty orne 64,8%, łąki i pastwiska 34,5%, sady 0,6%), 32,2% zajmują lasy, 24,0% stanowią pozostałe grunty.

Wykres 2. Użytkowanie gruntów ogółem w województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r.

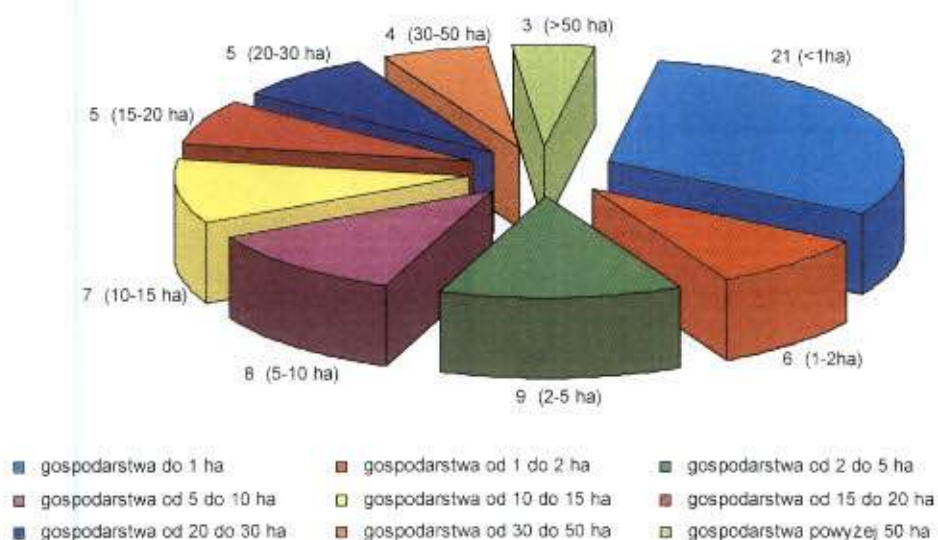

Wykres 3. Udział powierzchni poszczególnych grup użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r.

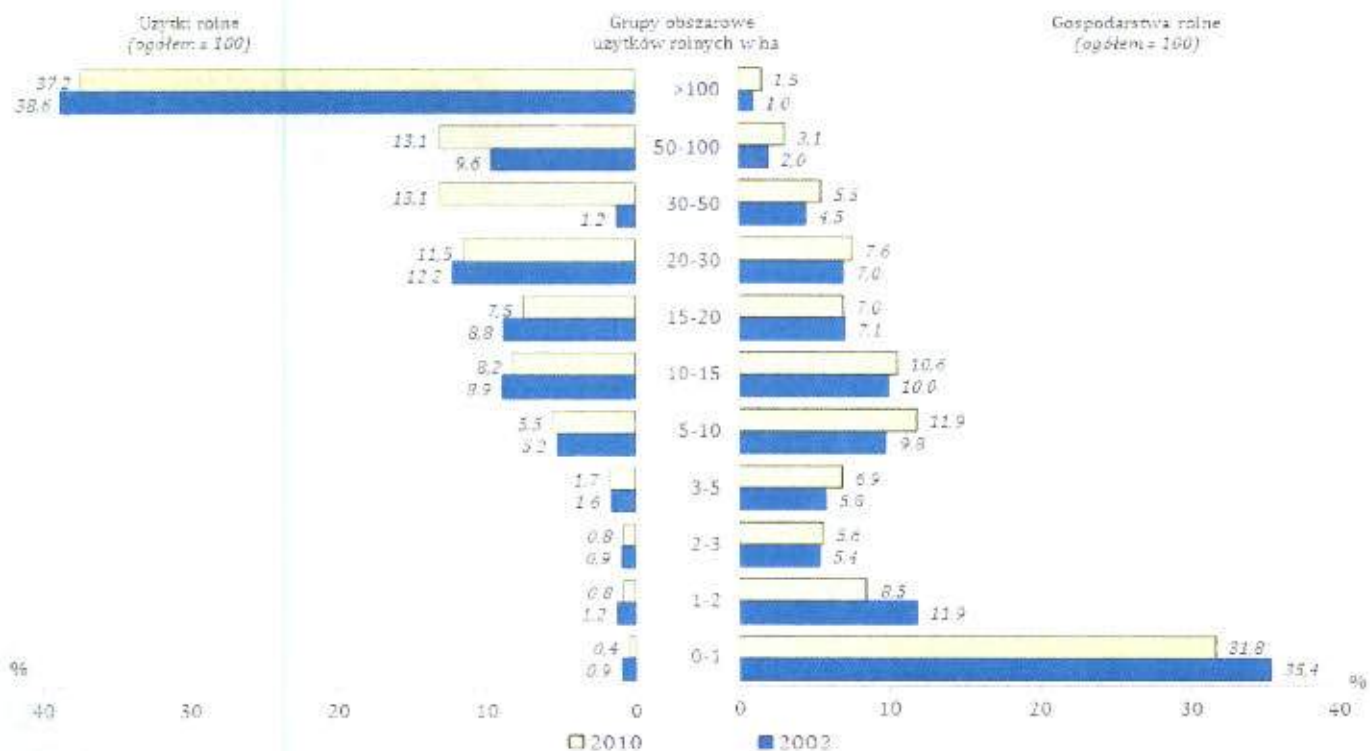

Województwo odznacza się relatywnie dobrą strukturą wielkościową gospodarstw rolnych (tylko co czwarte gospodarstwo zajmuje 1-10 ha użytków rolnych, gdy w kraju wskaźnik ten sięga 77,7%). Obszar przeciętnego gospodarstwa indywidualnego wynosi 18,94 ha użytków rolnych i jest prawie trzykrotnie większy niż średnia w Polsce (6,82 ha).

Wykres 4. Liczba gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg grup obszarowych użytków rolnych w 2010 r. (w tys.)

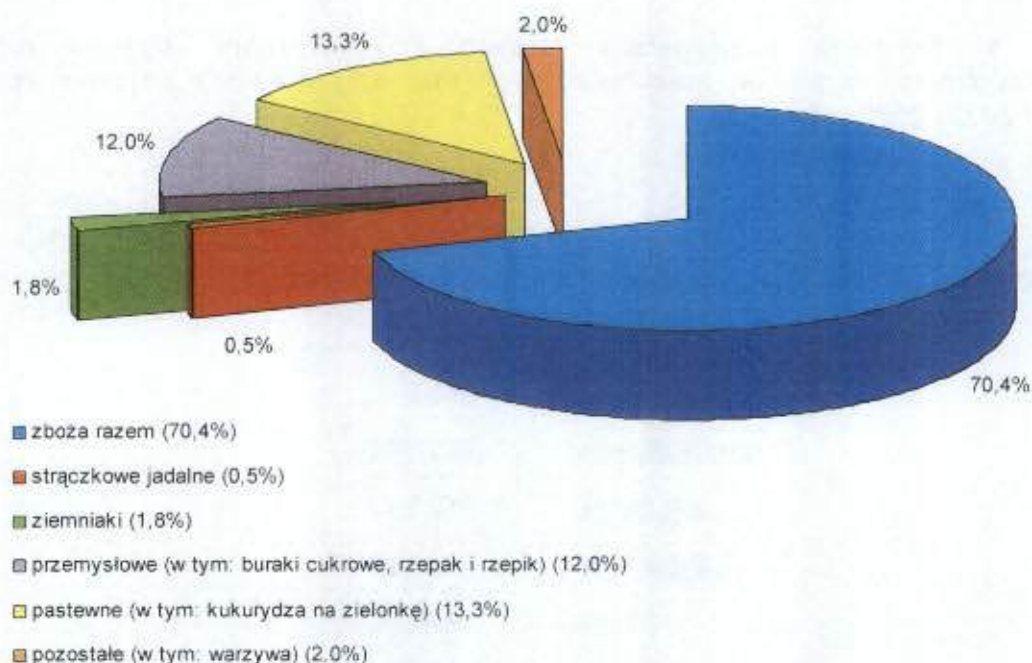
Wykres 5. Struktura gospodarstw rolnych i powierzchni użytków rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg grup obszarowych użytków rolnych w latach 2002 i 2010

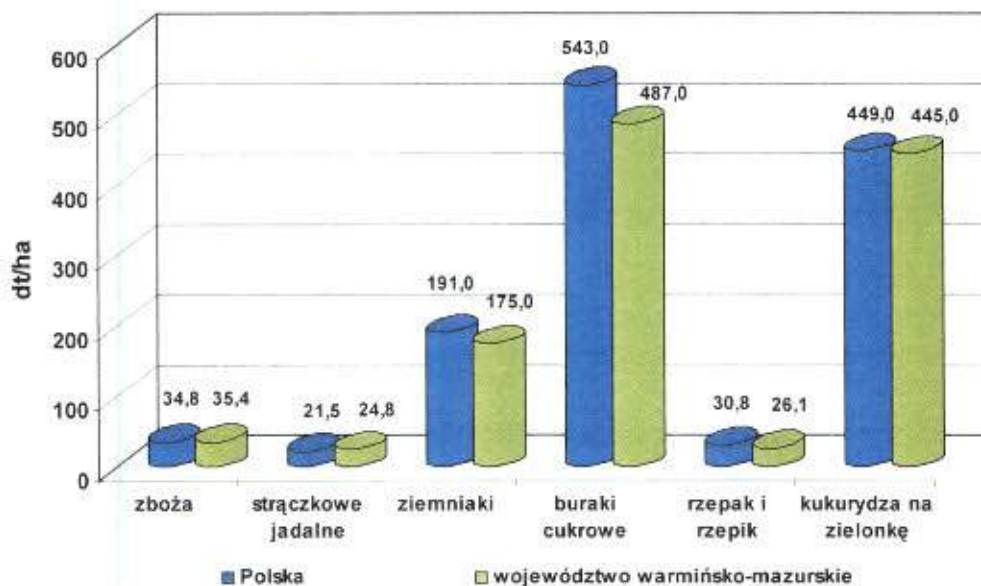
Warunki przyrodnicze (krótki okres wegetacji, konfiguracja terenu i zróżnicowanie gleby) stawiają przed rolnictwem województwa wymóg wysokiego poziomu uzbrojenia technicznego i powodują, że jednostkowe koszty produkcji rolniczej są wyższe, dochodowość natomiast mniejsza niż w innych regionach kraju. Rolnictwo w regionie produkuje i przetwarza na skalę rynkową przede wszystkim zboża, rośliny przemysłowe (głównie rzepak i rzepik) oraz rośliny pastewne i ziemniaki.

Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych, mieszanek zbożowych, kukurydzy na ziarno, gryki, prosa i innych zbożowych wynosiła w województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r. 70,4% ogólnej powierzchni zasiewów na gruntach ornych (5,6% powierzchni upraw zbóż w Polsce). Rośliny strączkowe jadalne na nasiona uprawiano na 0,5% ogólnej powierzchni zasiewów na gruntach ornych (7,1% powierzchni uprawy strączkowych w Polsce). Powierzchnia uprawy ziemniaka na gruntach ornych wyniosła 1,8% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie (2,8% powierzchni uprawy ziemniaka w Polsce), natomiast powierzchnia upraw roślin z grupy przemysłowych stanowiła 12% (6,2% powierzchni upraw przemysłowych w Polsce). Oprócz tego 13,3% ogólnej powierzchni zasiewów na gruntach ornych w województwie zajmowała uprawa roślin pastewnych (w tym: kukurydza na zielonkę) oraz 2% stanowiła uprawa warzyw gruntowych.

Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów województwa warmińsko-mazurskiego w 2010 r.

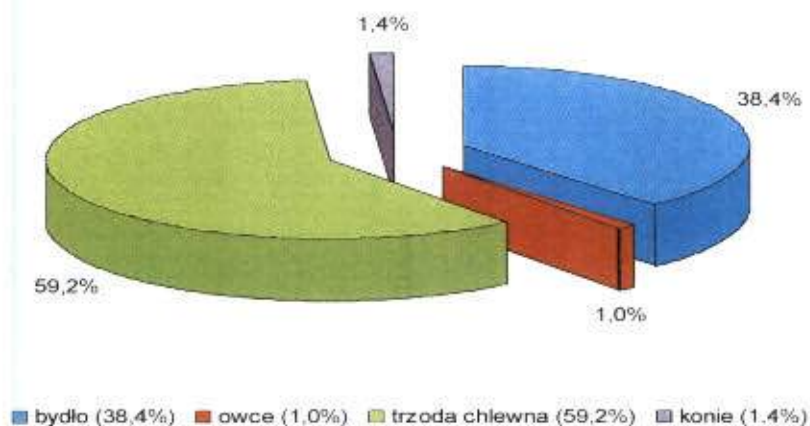
Wykres 7. Plony ziemiopłodów w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim w 2009 r.

Wiodące kierunki w produkcji zwierzęcej w województwie to chów i hodowla bydła mlecznego i mięsnego, trzody chlewnej, koni oraz owiec. Znaczący udział w produkcji zwierzęcej ma też drobiarstwo. Pogłowie zwierząt gospodarskich oraz drobiu w 2010 r. kształtowało się na poziomie:

- bydło ogółem – 435 tys. szt. (7,6% pogłowia krajowego); wzrost pogłowia w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 11%,
- trzoda chlewna – 671 tys. szt. (4,4% pogłowia krajowego), spadek pogłowia w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 22%,
- owce – 11 tys. szt. (4,1% pogłowia krajowego); wzrost pogłowia w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 13%,
- konie – 16 tys. szt. (6,1% pogłowia krajowego); spadek pogłowia w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 7%,
- drób – 7 515 tys. szt. (4,3% pogłowia krajowego); spadek pogłowia w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 27%,

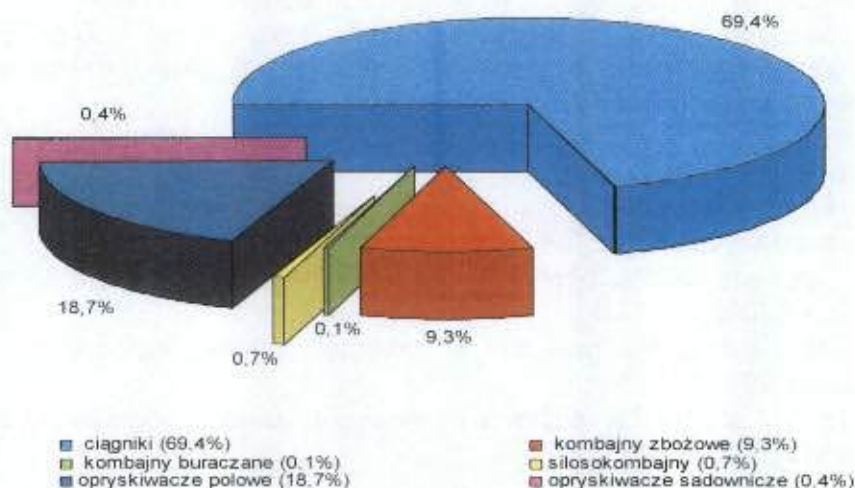
Wykres 8. Pogłowie zwierząt gospodarskich w województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r. wykazano średnio prawie jeden ciągnik w gospodarstwie rolnym (0,8 ciągnika/1 gospodarstwo). Ogółem w województwie spisano:

- 52 tys. ciągników (3,5% zasobów polskich); wzrost liczby ciągników w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 15%,
- 7 tys. kombajnów zbożowych (4,5% zasobów polskich); wzrost liczby kombajnów w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 27%,
- 100 kombajnów buraczanych (0,4% zasobów polskich); spadek liczby kombajnów w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 59%,
- 1 tys. kombajnów ziemniaczanych (1,3% zasobów polskich); spadek liczby kombajnów w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 8%,
- 500 silosokombajnów (4% zasobów polskich); spadek liczby silosokombajnów w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 17%,
- 14 tys. opryskiwaczy polowych (2,9% zasobów polskich); wzrost liczby opryskiwaczy w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 5%,
- 300 opryskiwaczy sadowniczych (0,6% zasobów polskich); spadek liczby opryskiwaczy w porównaniu z danymi spisu z 2002 r. o 22%.

Wykres 9. Udział poszczególnych rodzajów maszyn rolniczych w zasobach gospodarstw województwa warmińsko-mazurskiego w 2010 r.

Wody zajmują około 6% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego (średnia kraju 2,7%), co stanowi 18,2% powierzchni wód kraju. Rybactwo śródlądowe w województwie działa w dwóch kierunkach: gospodarki jeziorowej (107 tys. ha jezior użytkowanych rybacko, z roczną produkcją oscylującą w granicach ok. 1 000 ton) oraz akwakultury (ok. 2,5 tys. ha powierzchni produkcyjnej, z roczną produkcją oscylującą w granicach 2 000–2 500 ton). Rybactwo morskie prowadzone jest na wodach Zalewu Wiślanego; w województwie zlokalizowanych jest 5 portów rybackich z 51 jednostkami, które łowią ok. 640 ton ryb rocznie.

Turystyka na terenach wiejskich to obszar tworzenia produktów markowych regionu, których jakość zależy przede wszystkim od uwarunkowań wynikających z jego naturalnych predyspozycji. Rozwój turystyki wiejskiej regionu zależy głównie od zachowania jego środowiska naturalnego w stanie najmniej przekształconym. Zróżnicowane warunki przyrodnicze i mało jeszcze wykorzystane walory klimatyczne, dają szerokie możliwości rozwoju wiejskiej bazy turystycznej. Jej obiekty położone są we wszystkich rejonach

o niewątpliwych walorach krajoznawczych i kulturowych. Szacuje się, że na terenie województwa funkcjonuje około 2,1 tys. gospodarstw agroturystycznych.

W ostatnim tygodniu czerwca 2010 r. liczba osób pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 64 tys. osób, w tym zdecydowana większość (90,6%) to pracujący w gospodarstwach indywidualnych jako rodzinna siła robocza. Zatrudnieni na stałe pracownicy najemni stanowili stosunkowo niewielką zbiorowość: 4 tys. w gospodarstwach indywidualnych oraz 3 tys. w gospodarstwach osób prawnych.

Dane zawarte w charakterystyce rolnictwa w województwie warmińsko-mazurskim oparte są na najbardziej aktualnych opracowaniach, czyli w głównej mierze na wynikach Powszechnego Spisu Rolnego 2010. Dane za rok 2011 zostaną udostępnione przez GUS w listopadzie br. i posłużą do dokonania analizy przy planowaniu zadań W-MODR w Olsztynie na rok 2014.

Rolnictwo województwa warmińsko-mazurskiego w liczbach na tle kraju przedstawia tabela 2 (str. 13-14).

Uwarunkowania produkcji rolniczej w województwie warmińsko-mazurskim przedstawia tabela 3 (str. 15-17).

Analiza uwarunkowań produkcji rolnej w województwie warmińsko-mazurskim, uwzględniająca poszczególne powiaty, pozwala precyzyjnie określić działania doradcze tak, aby wykorzystać istniejące warunki przyrodnicze, glebowe, strukturę gospodarstw oraz rozwijaną przedsiębiorczość na obszarach wiejskich.

Szczególną uwagę zwracają gospodarstwa ekologiczne oraz wdrażające programy rolno-środowiskowe. Najwięcej takich gospodarstw występuje w powiatach: piskim, olsztyńskim, działdowskim, braniewskim, elckim i ostródzkim. W tych powiatach prace będą ukierunkowane na produkcję żywności naturalnej i tradycyjnej oraz jej sprzedaż bezpośrednią. Uwagę zwracają gospodarstwa agroturystyczne, w których doradcy będą propagować wytwarzanie żywności metodami tradycyjnymi. W tym temacie praca nasiloną będzie w takich powiatach jak: giżycki, mrągowski, olsztyński, piski, szczycieński i ostródzki.

Praca doradcza będzie skupiona również wokół edukacji ekonomicznej. Solidną podstawę stanowią gospodarstwa, w których prowadzona jest rachunkowość rolna FADN. Na bazie tych gospodarstw szczególna uwaga zostanie zwrócona na wdrażanie do gospodarstw rozliczania VAT na zasadach ogólnych oraz na efektywne wykorzystanie potencjału produkcyjnego i wyrobienie nawyku analizy kosztów i dochodów.

Województwo warmińsko-mazurskie posiada potencjał gospodarstw do produkcji towarowej. Najkorzystniejsze wskaźniki występują w powiatach: węgorzewskim, piskim, iławskim, bartoszyckim, braniewskim, kętrzyńskim i lidzbarskim. W tych powiatach prace doradcze będą skoncentrowane na zastosowaniu nowoczesnych technologii produkcji roślinnej, głównie zbóż i rzepaku ozimego. W powiatach o słabszych glebach (szczycieński, nidzicki) prowadzone będą prace nad odbudową arealu takich upraw jak: ziemniak, motylkowate i strączkowe. W uwagi na obowiązek, od 1 stycznia 2014 r. stosowania przez producentów rolnych zasad integrowanej ochrony, doradcy będą prowadzić działania informacyjno-edukacyjne w tym zakresie.

W powiatach, gdzie dobrze rozwija się produkcja zwierzęca szczególna uwaga zostanie zwrócona na zagadnienia dobrostanu zwierząt, budownictwa inwentarskiego oraz produkcji pasz gospodarskich. Dotyczy to powiatów: mrągowskiego, piskiego, szczycieńskiego, oleckiego, lidzbarskiego, działdowskiego, elckiego i giżyckiego (bydło) oraz działdowskiego, giżyckiego, iławskiego i nowomiejskiego (trzoda chlewna).

Źródła:

1. *Charakterystyka województwa warmińsko-mazurskiego*, (www.wim.ngo.pl).
2. *Diagnoza aktualnego stanu oraz perspektywy rozwoju rybactwa śródlądowego i nadbrzeżnych obszarów rybackich w województwie warmińsko-mazurskim*, A. Wołos (red.), IRS, Olsztyn 2009.
3. *Krajowy plan strategiczny rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013*, Warszawa 2007.
4. *Powszechny Spis Rolny 2002*, GUS Warszawa 2003.
5. *Przemiany demograficzne w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2002-2009*, Olsztyn 2010.
6. *Raport z wyników. Powszechny Spis Rolny 2010*, GUS Warszawa 2011.
7. *Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007–2013*, Olsztyn 2006.
8. *Rocznik statystyczny rolnictwa*, Warszawa 2010.
9. *Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2009*, Olsztyn 2009.
10. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, Olsztyn 2005.
11. *Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie; Wydział Analiz i Programów Rynku Pracy*, (www.up.gov.pl).

Tabela 2. Rolnictwo województwa warmińsko-mazurskiego w liczbach na tle kraju

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Polska		województwo warmińsko-mazurskie	
		2002	2010	2002	2010
Ludność ogółem	mln osób	38,2	38,2	1,4	1,4
Powierzchnia ogółem	tys. ha	31 267,9	31 267,9	2 417,3	2 417,3
użytki rolne	tys. ha	16 899,3	15 534,0 (14 548,0*)	1 128,4	1040,0 (964,0*)
<i>udział użytków rolnych w powierzchni ogółem:</i>	%	54,1	49,7	46,7	43,0
grunty orne	% UR	77,3	75,1	68,8	64,8
sady	% UR	1,6	2,5	0,2	0,6
łąki i pastwiska	% UR	21,1	22,4	30,9	34,5
lasy	%	29,1	30,5	30,5	32,2
pozostałe grunty	%	16,9	18,0	22,8	24,0
Odsetek powierzchni UR (województwo do kraju)	%	100,0	100,0	6,7	6,7
gospodarstwa do 1 ha	tys. szt.	960	715	29	21
gospodarstwa od 1 do 2 ha	tys. szt.	517	343	10	6
gospodarstwa od 2 do 5 ha	tys. szt.	630	520	9	9
gospodarstwa od 5 do 10 ha	tys. szt.	427	352	8	8
gospodarstwa od 10 do 15 ha	tys. szt.	183	152	8	7
gospodarstwa od 15 do 20 ha	tys. szt.	84	72	6	5
gospodarstwa od 20 do 30 ha	tys. szt.	64	61	6	5
gospodarstwa od 30 do 50 ha	tys. szt.	32	36	4	4
gospodarstwa powyżej 50 ha	tys. szt.	19	27	2	3
Liczba gospodarstw rolnych powyżej 1 ha	tys. szt.	1 956	1 563	52	47
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego	ha	5,76	6,82	14,00	15,97
Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w 2012 r. (ogłoszenie Prezesa ARiMR /*)	ha	8,44	10,38/*	21,47	22,88/*
Zboża razem	%	77,1	72,4	79,4	70,4
w tym: zboża podstawowe	%	61,1	57,5	49,9	56,9
Strączkowe jadalne	%	0,4	0,4	0,3	0,5
Ziemniaki	%	7,5	3,7	3,8	1,8
Przemysłowe (w tym: buraki cukrowe, rzepak i rzepik)	%	7,0	11,1	9,0	12,0
Pastewne (w tym: kukurydza na zielonkę)	%	5,2	8,5	6,2	13,3
Pozostałe (w tym: warzywa)	%	2,8	3,9	1,3	2,0

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Polska		województwo warmińsko-mazurskie	
		2002	2010	2002	2010
Zboża	dt/ha	32,4	34,8	30,8	35,4
pszenica	dt/ha	38,5	41,7	38,7	41,9
żyto	dt/ha	24,6	26,6	24,0	29,3
kukurydza na ziarno	dt/ha	61,6	62,3	41,3	55,6
Strączkowe jadalne	dt/ha	20,9	21,5	20,8	24,8
Ziemniaki	dt/ha	193,0	191,0	193,0	175,0
Buraki cukrowe	dt/ha	443,0	543,0	466,0	487,0
Rzepak i rzepik	dt/ha	21,7	30,8	19,6	26,1
Kukurydza na zielonkę	dt/ha	430,0	449,0	366,0	445,0
Obsada bydła		32,7	37,0	34,7	41,8
Pogłowie bydła:	tys. szt.	5 532,7	5 755,0	391,9	435,0
w tym: krowy	tys. szt.	2 873,2	2 660,3	181,4	207,5
Przebieżny roczny udój od krowy	l	3 902	brak danych	3 975	4 549
Obsada trzody chlewnej	szt./100 ha UR	142,6	139,7	76,3	64,4
Pogłowie trzody chlewnej:	tys. szt.	18 628,9	15 271,0	861,0	671,0
w tym: lochy	tys. szt.	1 918,4	1 426,5	88,7	69,9
Pogłowie drobiu:	tys. szt.	198 784,0	174 527,0	10 353,1	7 515,0
Pogłowie owiec:	tys. szt.	345,3	268,0	9,7	11,0
Pogłowie koni:	tys. szt.	329,6	264,0	17,2	16,0

* w związku z wprowadzeniem pojęcia dobrej kultury rolnej, niektóre rodzaje użytków rolnych, np.: łąki, pastwiska, a także pozostałe grunty, nie są w pełni porównywalne z wynikami PSR 2002

** zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne zbożowe mieszanki, kukurydza na ziarno, gryka, prosa i inne zbożowe

Źródła:

1. Ogłoszenie Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 17 września 2012 r., <http://animr.gov.pl>.
2. Powszechny Spis Rolny 2002, GUS Warszawa 2003.
3. Raport z wyników Powszechny Spis Rolny 2010, GUS Warszawa 2011.
4. Raport z wyników województwa warmińsko-mazurskiego. Powszechny Spis Rolny 2010, Olsztyn 2011.
5. Rocznik statystyczny rolnictwa, Warszawa 2010.

Tabela 3. Uwarunkowania produkcji rolniczej w województwie warmińsko-mazurskim

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego						
			Bartoszyce	Braniewo	Działdowo	Elbląg	Elk	Giżycko	Goldap
			1	2	3	4	5	6	7
1.	Użytkowanie gruntów:								
	ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	* użytki rolne	%	66,3	58,6	59,3	59,5	58,0	49,8	54,2
	- grunty orne	% UR	67,1	65,0	74,0	63,5	62,6	61,4	51,7
	- użytki zielone	% UR	32,3	34,9	23,2	36,1	38,0	39,7	52,3
	* lasy	%	21,2	23,7	28,1	17,9	21,6	25,4	31,0
	* pozostałe grunty	%	10,6	16,0	10,9	21,2	18,9	23,5	13,0
źródło: powiaty - WUS 2005 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do PSR 2010); województwo razem - WUS 2011 i PSR 2010									
2.	Główne zasiewy:								
	grunty orne	ha	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- zboża	%	73,8	77,7	76,2	68,1	62,2	69,4	77,5
	- rzepak	%	16,7	6,4	4,1	11,9	8,0	11,9	3,6
	- okopowe	%	2,2	1,3	2,3	2,9	1,5	1,6	1,0
	- strączkowe (bobik)	%	1,1	1,3	1,0	1,4	4,3	4,8	1,8
źródło: Dane własne W-MODR - szacunki (zasiewy 2011/2012, zbiory 2012)									
3.	Liczba i struktura indywidualnych gospodarstw rolnych:								
	ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- do 1 ha		16,5	16,5	16,2	18,4	19,4	19,6	15,4
	- od 1 do 10 ha	%	35,2	35,5	34,8	39,6	41,9	42,0	33,3
	- od 10 do 50 ha	%	41,9	39,9	45,1	36,7	33,7	34,7	46,9
	- od 50 do 100 ha	%	3,9	5,3	2,4	4,0	3,2	2,2	2,9
	- pow. 100 ha	%	2,5	2,8	1,5	1,3	1,8	1,5	1,5
	ogółem na 1 doradcę	szt.	495	308	422	298	479	546	480
źródło: powiaty - WUS 2005 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do Raportu PSR 2010); województwo razem - Raport PSR 2010									
4.	Plony ważniejszych płodów rolnych:								
	- zboża podst. z miesz.	dt	38,2	36,7	24,3	41,7	38,1	41,2	28,1
	- rzepak ozimy	dt	19,8	24,2	24,6	24,3	30,0	30,8	23,3
	- ziemniaki	dt	143,8	205,1	179,1	209,1	211,4	251,8	206,7
	- strączkowe (bobik)	dt	24,6	20,5	0,0	21,9	34,9	40,9	0,0
	- kukurydza zielonka	dt	510,4	459,8	437,3	492,2	528,4	486,3	463,3
	- użytki zielone (siano)	dt	62,3	56,0	58,3	61,0	61,4	65,7	52,5
źródło: Dane własne W-MODR - szacunki plonów głównych płodów rolnych za 2011 rok									
5.	Zwierzęta gospodarskie:								
	bydło ogółem	szt.	22 257	18 701	23 578	32 587	25 135	21 621	15 751
	- w tym krowy	szt.	10 764	8 212	11 441	15 510	12 624	10 177	6 666
	- wydajność	litr	4 145	5 152	4 372	4 412	4 738	5 527	3 533
	bydło ogółem obsada	szt./100 ha UR	32	33	52	48	49	49	47
	trzoda ogółem	szt.	22 054	18 785	47 356	19 235	22 234	46 519	27 167
	- w tym lochy	szt.	2 432	2 428	4 845	2 309	2 607	5 551	2 020
	trzoda ogółem obsada	szt./100 ha UR	27	29	90	24	37	90	70
	owce	szt.	585	760	257	720	1 016	491	1 346
	konie	szt.	991	304	394	982	1 006	785	676
źródło: powiaty - GUS 2002 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do PSR 2010); województwo razem - WUS 2011 (wg PSR 2010)									
6.	Gospodarstwa objęte działaniami doradczymi:								
	- FADN	szt.	20	35	25	36	24	43	20
	- rolnośrodowiskowe	szt.	118	210	216	90	195	154	107
	- w tym ekologiczne	szt.	102	57	36	23	119	67	107
	- agroturystyczne	szt.	22	8	7	21	35	89	15
	- objęte KUD	szt.	36	76	61	59	97	23	19
źródło: Dane własne W-MODR wybrane z bazy gospodarstw roku 2012									

Tabela 3. Uwarunkowania produkcji rolniczej w województwie warmińsko-mazurskim

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego						
			Ilawa	Kętrzyn	Lidzbark	Mragowo	Nidzica	Nowe M.Lub.	Olecko
			8	9	10	11	12	13	14
1.	Użytkowanie gruntów:								
	ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	* użytki rolne	%	56,2	70,3	59,0	45,7	50,7	65,9	59,0
	- grunty orne	% UR	71,1	70,0	63,3	58,2	71,3	78,9	62,5
	- użytki zielone	% UR	26,5	28,4	37,0	43,7	26,8	16,6	38,0
	* lasy	%	26,1	16,0	26,0	31,1	36,9	19,6	25,6
	* pozostałe grunty	%	16,2	11,7	13,2	21,8	10,6	12,7	13,7
źródło: powiaty - WUS 2005 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do PSR 2010); województwo razem - WUS 2011 i PSR 2010									
2.	Główne zasiewy:								
	grunty orne	ha	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- zboża	%	78,8	67,4	75,7	73,5	73,2	78,0	71,1
	- rzepak	%	8,1	19,9	7,3	7,0	8,3	9,6	6,6
	- okopowe	%	1,7	2,5	1,2	1,0	2,2	1,5	1,6
	- strączkowe (bobik)	%	0,8	0,7	3,1	0,6	0,8	0,4	6,9
źródło: Dane własne W-MODR - szacunki (zasiewy 2011/2012, zbiory 2012)									
3.	Liczba i struktura indywidualnych gospodarstw rolnych:								
	ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- do 1 ha	%	17,2	15,7	17,0	21,4	17,0	18,9	18,8
	- od 1 do 10 ha	%	36,9	33,7	36,5	46,0	36,3	40,4	40,4
	- od 10 do 50 ha	%	41,5	41,1	39,8	29,3	40,0	38,5	35,0
	- od 50 do 100 ha	%	3,1	6,0	5,4	2,4	3,8	2,0	4,3
	- pow. 100 ha	%	1,3	3,5	1,3	0,9	2,9	0,2	1,5
	ogółem na 1 doradcę	szt.	437	391	384	392	416	467	517
źródło: powiaty - WUS 2005 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do Raportu PSR 2010); województwo razem - Raport PSR 2010									
4.	Plony ważniejszych płodów rolnych:								
	- zboża podst. z miesz.	dt	40,1	41,6	32,4	29,5	30,4	33,0	32,2
	- rzepak ozimy	dt	26,6	25,8	23,1	20,2	29,0	21,7	22,4
	- ziemniaki	dt	239,5	191,5	177,4	150,0	250,7	258,0	184,4
	- strączkowe (bobik)	dt	26,5	26,9	25,0	0,0	0,0	32,0	25,7
	- kukurydza zielonka	dt	618,0	426,8	430,5	400,0	523,1	543,8	602,3
	- użytki zielone (siano)	dt	65,7	52,2	48,4	49,0	53,8	52,4	56,4
źródło: Dane własne W-MODR - szacunki plonów głównych płodów rolnych za 2011 rok									
5.	Zwierzęta gospodarskie:								
	bydło ogółem	szt.	28 579	18 578	23 082	21 804	13 959	15 468	20 884
	- w tym krowy	szt.	12 657	9 486	10 483	10 647	7 218	5 802	9 542
	- wydajność	litr	4 530	4 807	5 725	4 905	4 155	4 787	3 968
	bydło ogółem obsada	szt./100 ha UR	46	27	53	56	36	42	51
	trzoda ogółem	szt.	129 144	13 735	14 251	19 070	17 314	122 167	36 596
	- w tym lochy	szt.	14 215	1 500	1 617	923	1 735	11 806	3 596
	trzoda ogółem obsada	szt./100 ha UR	178	17	28	42	38	286	76
	owce	szt.	572	291	254	261	181	64	626
	konie	szt.	725	558	663	677	379	428	859
źródło: powiaty - GUS 2002 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do PSR 2010); województwo razem - WUS 2011 (wg PSR 2010)									
6.	Gospodarstwa objęte działaniami doradczymi:								
	- FADN	szt.	16	61	10	10	4	28	32
	- rolnośrodowiskowe	szt.	176	67	134	80	131	91	68
	- w tym ekologiczne	szt.	3	8	70	5	5	2	61
	- agroturystyczne	szt.	30	17	20	97	9	17	28
	- objęte KUD	szt.	174	13	93	19	1	88	87

źródło: Dane własne W-MODR wybrane z bazy gospodarstw roku 2012

Tabela 3. Uwarunkowania produkcji rolniczej w województwie warmińsko-mazurskim

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego					Razem woj.
			Olsztyn	Ostróda	Pisz	Szczytno	Węgorzewo	
			15	16	17	18	19	
1.	Użytkowanie gruntów:							
	ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	* użytki rolne	%	45,9	52,4	29,3	36,7	54,9	40,5
	- grunty orne	% UR	64,2	67,4	50,7	48,7	53,2	64,6
	- użytki zielone	% UR	35,7	31,7	53,5	56,1	50,2	34,0
	* lasy	%	37,1	29,0	48,9	48,9	20,3	30,6
	* pozostałe grunty	%	15,3	17,1	20,4	12,6	23,6	25,5
źródło: powiaty - WUS 2005 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do PSR 2010); województwo razem - WUS 2011 i PSR 2010								
2.	Główne zasiewy:							
	grunty orne	ha	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- zboża	%	63,0	69,0	72,5	62,6	76,7	70,4
	- rzepak	%	10,7	9,6	0,1	3,2	9,5	9,0
	- okopowe	%	1,5	2,1	2,2	3,2	0,9	2,2
	- strączkowe (bobik)	%	0,7	1,5	0,3	0,1	1,5	2,7
źródło: Dane własne W-MODR - szacunki (zasiewy 2011/2012, zbiory 2012)								
3.	Liczba i struktura indywidualnych gospodarstw rolnych:							
	ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- do 1 ha	%	22,1	20,2	16,6	20,8	16,9	17,6
	- od 1 do 10 ha	%	47,5	43,3	35,9	44,9	36,3	39,0
	- od 10 do 50 ha	%	26,4	31,3	43,3	32,6	41,6	38,0
	- od 50 do 100 ha	%	2,5	2,7	3,2	1,1	4,0	3,8
	- pow. 100 ha	%	1,5	2,5	1,0	0,6	1,2	1,6
	ogółem na 1 doradcę	szt.	492	436	280	649	493	433
źródło: powiaty - WUS 2005 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do Raportu PSR 2010); województwo razem - Raport PSR 2010								
4.	Plony ważniejszych plodów rolnych:							
	- zboża podst. z miesz.	dt	34,7	36,2	28,1	26,3	34,0	35,3
	- rzepak ozimy	dt	23,5	27,0	28,0	27,1	23,8	24,8
	- ziemniaki	dt	229,8	266,1	155,4	184,8	209,9	196,0
	- strączkowe (bobik)	dt	23,1	35,0	0,0	0,0	30,3	26,9
	- kukurydza zielonka	dt	542,1	571,6	551,5	523,1	614,3	532,0
	- użytki zielone (siano)	dt	57,4	46,9	46,1	60,8	57,4	57,0
źródło: Dane własne W-MODR - szacunki plonów głównych plodów rolnych za 2011 rok								
5.	Zwierzęta gospodarskie:							
	bydło ogółem	szt.	34 025	24 441	26 665	35 472	13 134	435 720
	- w tym krowy	szt.	15 686	11 777	14 172	19 320	5 697	207 882
	- wydajność	litr	4 708	4 471	4 422	4 165	3 908	4 549
	bydło ogółem obsada	szt./100 ha UR	32,6	33,1	63,9	62,5	43,1	45,0
	trzoda ogółem	szt.	29 417	40 439	7 435	14 018	23 893	670 827
	- w tym lochy	szt.	3 271	4 262	766	1 598	2 386	69 865
	trzoda ogółem obsada	szt./100 ha UR	24,2	46,9	15,3	21,2	67,3	63,5
	owce	szt.	1 623	429	99	925	268	10 767
	konie	szt.	2 168	1 368	1 057	1 813	464	16 296
źródło: powiaty - GUS 2002 BDL (uaktualnione wskaźnikiem do PSR 2010); województwo razem - WUS 2011 (wg PSR 2010)								
6.	Gospodarstwa objęte działaniami doradczymi:							
	- FADN	szt.	39	36	33	20	18	510
	- rolnośrodowiskowe	szt.	283	189	309	170	99	2 887
	- w tym ekologiczne	szt.	104	51	80	33	57	990
	- agroturystyczne	szt.	101	46	70	56	31	719
	- objęte KUD	szt.	196	74	54	20	14	1 204
źródło: Dane własne W-MODR wybrane z bazy gospodarstw roku 2012								

III. Analiza SWOT regionu w sektorze rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ‣ Korzystna struktura agrarna gospodarstw ‣ Wolna rolnicza przestrzeń produkcyjna ‣ Dogodne warunki przyrodnicze do rozwijania turystyki, agroturystyki oraz „czystego” przemysłu ‣ Duże zasoby wodne dla rozwoju akwakultury oraz rybołówstwa śródlądowego wraz ze stosunkowo dużą liczbą gospodarstw rybackich ‣ Kompleksowość obszarów różnorodnych biologicznie i krajobrazowo ‣ Mnogość obszarów o silnym potencjale innowacyjnym (m.in. przemysł meblarski, przetwórstwo rolno-spożywcze, turystyka) ‣ Potencjał produkcyjny do wytwarzania żywności wysokiej jakości ‣ Różnorodność kulturowa i etniczna ‣ Potencjał naukowo-badawczy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego ‣ Doświadczona kadra doradztwa rolniczego 	<ul style="list-style-type: none"> ‣ Duża kapitałochłonność produkcji rolniczej i dekapitalizacja środków produkcji ‣ Postępująca degradacja gospodarcza i społeczna terenów byłych PGR ‣ Nieliczne marki rozpoznawalne na rynkach ‣ Brak rynku żywności naturalnej i tradycyjnej ‣ Produkcja i obrót żywności naturalnej i tradycyjnej odbywa się w sposób niekontrolowany pod względem weterynaryjnym, sanitarno-higienicznym i podatkowym ‣ Niezadowolająca aktywność rolników w zakresie tworzenia grup producenckich oraz brak zrozumienia zasad ich funkcjonowania ‣ Niski poziom energii ze źródeł odnawialnych ‣ Wysoki poziom bezrobocia, niska aktywność i mobilność siły roboczej ‣ Emigracja młodych wykształconych osób w celach zarobkowych do dużych ośrodków miejskich ‣ Zagrożenie powodziowe Żuław, zaniedbanie systemów melioracyjnych i przeciwpowodziowych ‣ Słaba organizacja sektora rybackiego

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Wykorzystanie dobrej struktury obszarowej gospodarstw rolnych do poprawy opłacalności produkcji rolniczej ▶ Rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa rolno-spożywczego ▶ Zacieśniająca się współpraca międzyregionalna i międzynarodowa oddziałująca na rozwój turystyki ▶ Zasoby surowców rolnych i leśnych stanowią atut dla lokalizacji przemysłów wysokiej technologii wymagających czystości środowiska, rozwoju przemysłu drzewnego i meblarskiego, a przede wszystkim produkcji żywności o najwyższych walorach smakowych i zdrowotnych ▶ Rozwój funkcji rezydencjalnej terenów wiejskich otaczających duże miasta ▶ Ukierunkowanie struktury rolniczej także na cele nieżywnościowe ▶ Dalsze tworzenie grup producenckich ▶ Możliwość rozwoju rybactwa związanego z rosnącym zapotrzebowaniem na wypoczynek i rekreację oraz duży popyt na świeżą rybę 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kryzys ekonomiczny Unii Europejskiej będzie miał wpływ na sytuację gospodarczą Polski, w tym województwa warmińsko-mazurskiego ▶ Produkcyjność dużych gospodarstw osłabiająca rozwój gospodarstw średnich i małych ▶ Dekapitalizacja małych gospodarstw wynikająca z ich niskiej dochodowości ▶ Słaba infrastruktura komunikacyjna ▶ Pasywność osób bezrobotnych przekładająca się na wzrost zachowań patologicznych ▶ Wysoki poziom substancji biogennych odprowadzanych z gospodarstw rolnych do środowiska naturalnego ▶ Postępujące zubożenie ludności wiejskiej ▶ Nienajlepszy stan zasobów ichtiofauny, wysoki poziom kłusownictwa oraz rosnący import tanich, złej jakości produktów rybnych

Opracowanie własne na podstawie: „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”; „Strategii zrównowagowanego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020”.

IV. Działalność W-MODR w 2013 r.

Cel główny

Celem funkcjonowania Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie jest prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.

Wskaźnikami głównymi określającymi skuteczność działań będą:

- procent gospodarstw rolnych będących klientami W-MODR w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych wysoko oceniających jakość szkoleń (badanie)
- liczba udzielonych konsultacji i odbytych wizyt w gospodarstwach rolnych w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARiMR będące klientem W-MODR
- liczba odwiedzin strony internetowej W-MODR

PRIORYTET 1 - informowanie i edukacja rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zagadnień Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (cross-compliance)

Cel strategiczny: *podnoszenie, aktualizacja, ugruntowanie wśród rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich wiedzy w zakresie zagadnień Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (cross-compliance) realizowany będzie poprzez następujące działania:*

- prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zagadnień związanych ze Wspólną Polityką Rolną Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (cross-compliance)
- świadczenie usług w zakresie objętym pomocą finansową przyznawaną na podstawie przepisów o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w tym usługi w zakresie, o którym mowa w art. 24 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1)

Potrzeba realizacji zadań upowszechniających wiedzę w ramach priorytetu I wśród rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego wynika z obowiązującego w Polsce prawodawstwa Unii Europejskiej oraz krajowego określającego zasady Wspólnej Polityki Rolnej realizowanej przez wszystkie kraje członkowskie UE.

W roku 2013 W-MODR w Olsztynie, poprzez działalność informacyjno-szkoleniową oraz doradczą, będzie przekazywał informacje rolnikom i innym mieszkańcom obszarów

wiejskich o obecnej oraz nowej Wspólnej Polityce Rolnej (okres programowania 2014-2020), jej skutków dla gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich, w tym: wymagań, które muszą zostać spełnione w gospodarstwie, by beneficjent otrzymał dostępne płatności. Ponadto podejmowane będą działania współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich umożliwiające szybką wymianę ważnych informacji oraz ich przekazywanie rolnikom. Planuje się wykonanie 587 kompleksowych ocen gospodarstw pod kątem spełniania minimalnych wymagań wzajemnej zgodności (*cross-compliance*). Gospodarstwa te, jak również gospodarstwa, którym ocenę wykonano w latach 2010-2012, objęte są, i pozostaną, stałym doradztwem.

Planowane zadania w 2013 r.:

- przeprowadzenie szkoleń nt.:
 - o minimalnych wymagań wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (*cross-compliance*), w tym: realizacja od 2012 r. projektu szkoleniowego pn. „Wymogi wzajemnej zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz inne nieinwestycyjne płatności w ramach PROW na lata 2007-2013”
 - o działania PROW na lata 2007-2013 „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”
 - o Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku
- organizacja konferencji/seminariów nt.:
 - o Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku
- świadczenie doradztwa indywidualnego dot.:
 - o minimalnych wymagań wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (*cross-compliance*)
 - o działania PROW na lata 2007-2013 „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”
 - o Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku
- publikowanie notatek informacyjnych (artykułów, ulotek, broszur) nt.:
 - o minimalnych wymagań wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (*cross-compliance*)
 - o wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków Unii Europejskiej i krajowych: Wspólna Polityka Rolna
- zawarcie umów o świadczenie usług doradczych w ramach działania PROW na lata 2007-2013 „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”
- przeprowadzenie kompleksowych ocen gospodarstw pod kątem spełniania minimalnych wymagań wzajemnej zgodności

Wskaźniki dla celu priorytetu 1:

- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych w ramach priorytetu 1 w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARIMR
- liczba udzielonych konsultacji i odbytych wizyt w gospodarstwach rolnych w ramach priorytetu 1 w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARIMR będące klientem W-MODR

- procent wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność sporządzonych przez doradców W-MODR w ramach działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów” w ogólnej liczbie tych wniosków złożonych do ARiMR
- procent kompleksowych ocen gospodarstw pod kątem spełniania minimalnych wymagań wzajemnej zgodności sporządzonych przez doradców W-MODR w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR

PRIORYTET 2 - kreatywne oddziaływanie doradcze na przemiany zachodzące w rolnictwie i jego otoczeniu służące rozwojowi gospodarstw rolnych i przygotowaniu ich do funkcjonowania na rynkach krajowych i zagranicznych

Cel strategiczny: *poprawa konkurencyjności sektora rolnego, poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich realizowany będzie poprzez następujące działania:*

- prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie:
 - rachunkowości w gospodarstwach rolnych
 - ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych
 - modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku
 - zarządzania gospodarstwem rolnym
- udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych
- prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowych w tym zakresie
- prowadzenie ksiąg rachunkowych i dokumentacji niezbędnej w rachunkowości w gospodarstwach rolnych
- prowadzenie kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych w zawodach przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej
- organizowanie targów, wystaw, pokazów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie i promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolno-spożywczego
- sporządzanie:
 - opracowań oceny możliwości inwestycyjnych gospodarstw rolnych
 - analiz i opracowań ekonomicznych, finansowych i technologicznych
 - oceny użyteczności maszyn rolniczych
- wypełnianie wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych i zagranicznych

Praca doradcza w zakresie priorytetu II ukierunkowana będzie głównie na przygotowanie zainteresowanych beneficjentów do wykorzystania instrumentów finansowych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, płatności bezpośrednich oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (informowanie o dostępnych usługach, działaniach oraz narzędziach finansowych i merytorycznych).

W związku z zakładanym wprowadzeniem w Polsce od 1 stycznia 2014 r. podatku dochodowego w rolnictwie zagadnienia związane z tym rozwiązaniem podatkowym będą przedmiotem działań W-MODR w Olsztynie.

Kontynuacyjnie prowadzony będzie również system informacji cenowo-podażowo-popytowej dotyczącej produkcji rolniczej, gromadzenia danych i ich upowszechniania, monitorowania oraz analizowania rynków rolnych na potrzeby Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz własne – publikacje w miesięczniku „Bieżące Informacje”. Zainteresowane osoby dzięki temu mogą w łatwo dostępny sposób porównać ceny płodów rolnych i środków do produkcji rolniczej w różnych częściach województwa warmińsko-mazurskiego.

Planowane zadania w 2013 r.:

- przeprowadzenie szkoleń nt.:
 - rachunkowości w gospodarstwach rolnych z wykorzystaniem FADN
 - wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków Unii Europejskiej i krajowych: PROW na lata 2007-2013, płatności bezpośrednie w kampanii 2013, kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania
 - ubezpieczeń i podatków w rolnictwie, w tym: podatku dochodowego
 - form prawnych prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej
 - grup producentów rolnych

- organizacja konferencji/seminariów nt.:
 - podsumowania rachunkowości rolnej Polski FADN za rok 2013 w województwie warmińsko-mazurskim
 - zasad przyznawania płatności bezpośrednich w kampanii 2013
 - szans i zagrożeń dla gospodarstw rolnych wynikających z wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie
 - zasad tworzenia grup producentów rolnych po 2013 roku
 - funkcjonowania organizacji producentów na rynku mleka

- organizacja wyjazdów szkoleniowych z udziałem rolników i doradców na targi i pokazy lokalne, regionalne, krajowe i zagraniczne

- organizacja kursów operatorów kombajnów zbożowych

- świadczenie doradztwa indywidualnego dot.:
 - rachunkowości rolnej Polski FADN
 - wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków Unii Europejskiej i krajowych: PROW na lata 2007-2013, płatności bezpośrednie w kampanii 2013, kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania
 - kalkulacji rolniczych
 - informacji rynkowej
 - ubezpieczeń i podatków w rolnictwie, w tym: podatku dochodowego
 - grup producentów rolnych
 - wykorzystania programów komputerowych służących sprawnemu zarządzaniu gospodarstwem rolnym

- organizacja stoisk doradczych W-MODR podczas lokalnych przedsięwzięć związanych z rolnictwem i obszarami wiejskimi, w tym: imprez określonych w „Kalendarzu imprez regionalnych”

- współorganizacja konkursów (m.in. Agroliga) oraz organizacja olimpiad wiedzy rolniczej jako przedsięwzięć promujących osiągnięcia mieszkańców obszarów wiejskich

- organizacja V Wiosennych Targów Ogrodniczych „Pamiętajcie o ogrodach” oraz „Wystawy Rolniczej”
- publikowanie notatek informacyjnych (artykułów, ulotek, broszur) nt.:
 - o wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków Unii Europejskiej i krajowych: PROW na lata 2007-2013, płatności bezpośrednie w kampanii 2013, kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania
 - o kalkulacji rolniczych
 - o informacji rynkowej
 - o dochodowości gospodarstw i poszczególnych działalności
 - o ubezpieczeń i podatków w rolnictwie, w tym: podatku dochodowego
 - o zasad tworzenia grup producentów rolnych po 2013 roku
 - o funkcjonowania organizacji producentów na rynku mleka
- prowadzenie ksiąg rachunkowych w systemie Polski FADN
- wykonanie opracowań oceny możliwości inwestycyjnych gospodarstw rolnych, analiz ekonomicznych, finansowych i technologicznych oraz ocen użyteczności maszyn rolniczych
- wypełnianie wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych (m.in. PROW na lata 2007-2013, oś 1 i oś 2 (oprócz programu rolno-środowiskowego), płatności bezpośrednie)

Wskaźniki dla celu priorytetu 2:

- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych w ramach priorytetu 2 w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- liczba udzielonych konsultacji i odbytych wizyt w gospodarstwach rolnych w ramach priorytetu 2 w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARiMR będące klientem W-MODR
- szacunkowy procent osób zwiedzających V Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach” i „Wystawę Rolniczą” w ogólnej liczbie mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego
- procent gospodarstw rolnych prowadzących przy pomocy doradców W-MODR księgi rachunkowe w systemie Polski FADN w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- liczba opracowań oceny możliwości inwestycyjnych gospodarstw rolnych, analiz ekonomicznych, finansowych i technologicznych oraz ocen użyteczności maszyn rolniczych sporządzonych przez doradców W-MODR w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARiMR będące klientem W-MODR
- procent wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich sporządzonych przez doradców W-MODR w ogólnej liczbie tych wniosków złożonych do ARiMR
- procent wniosków w ramach działań PROW na lata 2007-2013, oś 1 i oś 2 (oprócz programu rolno-środowiskowego), sporządzonych przez doradców W-MODR w ogólnej liczbie tych wniosków złożonych do ARiMR

PRIORYTET 3 – działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w konwencjonalnym i integrowanym systemie produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska

Cel strategiczny: *poprawa efektywności i standaryzacja produktu rolniczego w konwencjonalnym i integrowanym systemie produkcji rolniczej realizowany będzie poprzez następujące działania:*

- prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie:
 - stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego
 - rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych
- prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej
- upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska
- prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej

Planowane zadania doradcze w ramach priorytetu III będą koncentrować się na propagowaniu zasad i metod racjonalnej gospodarki rolnej, zgodnych z wymaganiami ochrony środowiska, w tym: znaczenia prawidłowego utrzymania urządzeń melioracji wodnych; upowszechnianiu wymagań w zakresie produkcji bezpiecznej żywności, m.in., szczególnie w roku 2013, poprzez informowanie i edukowanie (szkolenia) producentów rolnych w zakresie systemu jakości żywności jakim jest Integrowana Produkcja (IP) – zgodnie z art. 14 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów, od 1 stycznia 2014 r. w Polsce obligatoryjnie producentów rolnych zaczną obowiązywać zasady integrowanej ochrony roślin.

Duże zasoby wodne Warmii, Mazur i Powiśla predestynują województwo warmińsko-mazurskie do roli lidera w rozwoju akwakultury i rybactwa śródlądowego. Tematyka ta będzie przedmiotem działań doradczych W-MODR w Olsztynie.

Ważnym kierunkiem oddziaływania doradczego nadal pozostaje upowszechnianie elementów technologii produkcji wpływających na jakość produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W roku 2013 W-MODR w Olsztynie kontynuować będzie działania informacyjno-szkoleniowe, zarówno rolników, jak i doradców, nt. wykorzystania odnawialnych źródeł energii – aspekty technologiczne, finansowe, organizacyjne.

Planowane zadania w 2013 r.:

- przeprowadzenie wdrożeń w zakresie:
 - zastosowania stymulatora roślin Huwa-San TR 50 ograniczającego występowanie chorób bakteryjnych „Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus”
 - wprowadzania do uprawy nowych odmian mieszańcowych rzepaku ozimego w warunkach klimatyczno-glebowych podregionu etckiego
 - zastosowania innowacyjnych technologii w zakresie stymulowania wzrostu produkcji materiału zarybieniowego oraz poprawa jego jakości
- przeprowadzenie demonstracji w zakresie:
 - technologii uprawy zbóż, w tym: integrowanej ochrony
 - technologii uprawy rzepaku, w tym: integrowanej ochrony

- technologii uprawy ziemniaka
 - trwałych użytków zielonych
 - sadownictwa i warzywnictwa
 - roślin energetycznych
 - produkcji mleka
 - produkcji żywca wieprzowego
- przeprowadzenie pokazów dot.:
- produkcji sianokiszonki
 - zbioru i konserwacji kukurydzy
 - zbioru i przetwarzania biomasy na cele energetyczne
 - kalibracji opryskiwaczy polowych
 - korekcji racic bydła
 - korekcji kopyt oraz kucia koni
 - adaptacji budynków oraz nowych obór do utrzymania bydła
 - zwalczania much i gryzoni w budynkach inwentarskich
- przeprowadzenie szkoleń nt.:
- Dobrej Praktyki Rolniczej w technologii uprawy zbóż
 - integrowanej ochrony: pszenicy, kukurydzy, rzepaku, owoców, warzyw, w tym: realizacja, po akceptacji przez FAPA, projektu szkoleniowego
 - roli płodozmianu w produkcji roślinnej
 - uprawy roślin na cele energetyki
 - wykorzystania w gospodarstwie rolnym odnawialnych źródeł energii, w tym: realizacja projektu informacyjno-edukacyjnego pn. „Biogazownie szansą dla rolnictwa i środowiska”
 - racjonalnego użytkowania łąk i pastwisk
 - właściwego utrzymania urządzeń melioracji wodnych
 - stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy
 - obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin
 - zasad organizacji stada bydła mlecznego, żywienia i rozrodu
 - technologii produkcji
 - ◇ mleka
 - ◇ żywca wieprzowego
 - przepisów o ochronie zwierząt
 - szkoleń praktycznych na bazie prowadzonych demonstracji
- organizacja konferencji/seminariów nt.:
- ochrony rzepaku w różnych systemach produkcji; doboru odmian rzepaku
 - integrowanych metod ochrony roślin
 - roli motylkowatych drobno i grubonasiennych w płodozmianie
 - doboru pasz, ich przygotowania i prawidłowego żywienia stada mlecznego
 - aktualnych problemów w chowie i hodowli trzody chlewnej
 - rybactwa rekreacyjnego i farm rybackich
 - odnawialnych źródeł energii, w tym: biogazowni rolniczych
 - roli melioracji i urządzeń wodnych w gospodarce rolnej
- organizacja wyjazdów szkoleniowych z udziałem rolników i doradców na demonstracje, dni pola, targi i pokazy rolnicze
- świadczenie doradztwa indywidualnego dot.:
- nowości technologicznych w produkcji roślinnej, zwierzęcej, ogrodniczej
 - integrowanej ochrony roślin
 - odnawialnych źródeł energii

- rybactwa
 - ochrony środowiska, w tym wód i użytków rolnych
 - właściwego utrzymania urządzeń melioracji wodnych
- prowadzenie monitoringu przebiegu prac żniwnych
 - współorganizacja konkursów (m.in. Farmer Roku, Konkurs na fermę i hodowcę bydła mlecznego i mięsnego, Bezpieczne gospodarstwo rolne) oraz Warmińsko-Mazurskiej Wystawy Zwierząt Hodowlanych, jako przedsięwzięć promujących osiągnięcia mieszkańców obszarów wiejskich
 - publikowanie notatek informacyjnych (artykułów, ulotek, broszur) nt.:
 - odmian zbóż rekomendowanych do uprawy w województwie warmińsko-mazurskim
 - zasad integrowanej ochrony roślin
 - organizmów pożytecznych w integrowanej ochronie roślin
 - odnawialnych źródeł energii (rośliny energetyczne, biogazownie)
 - doboru pasz, ich przygotowania i prawidłowego żywienia stada mlecznego
 - odchowu cieląt w stadach mlecznych
 - aktualnych problemów w chowie i hodowli trzody chlewnej
 - adaptacji budynków do utrzymania bydła ras mięsnych
 - integrowanych metod zwalczania much w budynkach inwentarskich
 - stawów przydomowych
 - realizacja kampanii szkoleniowo-informacyjnej dot. zarządzania kryzysowego i edukacji dla ochrony przeciwpowodziowej w ramach Programu Bezpieczeństwa Powodziowego w Dorzeczu Wisły Środkowej - pilotaż
 - sporządzanie wniosków o dopłaty do materiału siewnego
 - przygotowanie operatów rybackich
 - opracowanie założeń hodowlanych i produkcyjnych obiektów rybackich
 - wykonywanie badań stanu technicznego opryskiwaczy polowych

Wskaźniki dla celu priorytetu 3:

- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych w ramach priorytetu 3 w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- liczba udzielonych konsultacji i odbytych wizyt w gospodarstwach rolnych w ramach priorytetu 3 w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARiMR będące klientem W-MODR
- procent uczestników szkoleń praktycznych na bazie demonstracji w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- liczba przeszkolonych osób w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy w przeliczeniu na 1000 opryskiwaczy wg GUS
- procent badań stanu technicznego opryskiwaczy polowych wykonanych przez W-MODR w ogólnej liczbie opryskiwaczy wg GUS

PRIORYTET 4 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w sektorze żywności naturalnej i tradycyjnej

Cel strategiczny: wzrost poziomu wiedzy doradców i rolników w zakresie standaryzacji produktu rolniczego w sektorze żywności naturalnej i tradycyjnej realizowany będzie poprzez następujące działania:

- prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie:
 - o wytwarzania surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej
 - o przetwórstwa produktów naturalnych i tradycyjnych
 - o promocji produktów naturalnych i tradycyjnych
- współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolno-środowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
- sporządzanie:
 - a) planów nawozowych lub planów przechowalnictwa nawozów naturalnych
 - b) planów rolno-środowiskowych
 - c) planów przestawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych

Oddziaływanie doradcze W-MODR w Olsztynie na sektor żywności naturalnej i tradycyjnej, wzorem lat ubiegłych, zorientowane będzie na upowszechnianie zasad rolnictwa ekologicznego jako systemu gospodarowania wytwarzającego żywność najwyższej jakości oraz najbardziej sprzyjającego ochronie środowiska, doradztwo dot. realizacji programów rolno-środowiskowych, kontynuację wsparcia doradczo-informacyjnego podmiotów wytwarzających, bądź zainteresowanych, wytwarzaniem surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej (podmioty na bazie uczestników akcji szkoleniowo-informacyjnej przeprowadzonej przez W-MODR w Olsztynie w roku 2011). Planuje się także czynny udział W-MODR w Olsztynie w organizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego imprezach określonych w *Kalendarzu imprez regionalnych na rok 2013*.

Planowane zadania w 2013 r.:

- przeprowadzenie demonstracji w zakresie:
 - o produkcji miodu
- przeprowadzenie pokazów dot.:
 - o higienicznego pozyskiwania miodu
 - o potraw tradycyjnych i regionalnych
- przeprowadzenie szkoleń nt.:
 - o wytwarzania w gospodarstwie rolnym surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej oraz ich sprzedaży bezpośrednio
 - o programu rolno-środowiskowego
 - o rolnictwa ekologicznego
 - o dokumentacji w gospodarstwie ekologicznym
 - o gospodarki pasiecznej w przydomowej pasiece
- organizacja konferencji/seminariów nt.:
 - o wytwarzania i sprzedaży produktów tradycyjnych
 - o akwakultury ekologicznej
 - o gospodarki pasiecznej w przydomowej pasiece

- świadczenie doradztwa indywidualnego dot.:
 - o wytwarzania w gospodarstwie rolnym surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej oraz ich sprzedaży bezpośredniej
 - o programu rolno-środowiskowego
 - o rolnictwa ekologicznego
 - o pszczelarstwa
 - o zachowania dziedzictwa kulturowego, promocji produktu lokalnego i regionalnego
- współorganizacja konkursów (m.in. Najlepsze gospodarstwo ekologiczne, konkursy w ramach imprez określonych w „Kalendarzu kulinarnych imprez regionalnych 2013”) jako przedsięwzięć promujących osiągnięcia mieszkańców obszarów wiejskich
- publikowanie notatek informacyjnych (artykułów, ulotek, broszur) nt.:
 - o wytwarzania w gospodarstwie rolnym surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej oraz ich sprzedaży bezpośredniej
 - o warunków zdrowotnych żywności
 - o programu rolno-środowiskowego
 - o rolnictwa ekologicznego
 - o dokumentacji w gospodarstwie ekologicznym
 - o jagnięciny
- sporządzanie planów rolno-środowiskowych oraz planów przestawiania gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych

Wskaźniki dla celu priorytetu 4:

- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych w ramach priorytetu 4 w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- liczba udzielonych konsultacji i odbytych wizyt w gospodarstwach rolnych w ramach priorytetu 4 w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARiMR będące klientem W-MODR
- procent gospodarstw rolnych produkujących surowce, bądź zainteresowanych produkcją surowców, do wytwarzania żywności naturalnej i tradycyjnej w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- procent wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowych sporządzonych przez doradców W-MODR w ogólnej liczbie tych wniosków złożonych do ARiMR
- procent wnioskowanej przez rolników, po sporządzeniu niezbędnej dokumentacji przez doradców W-MODR, kwoty wsparcia w ramach działania PROW na lata 2007-2013 „Program rolno-środowiskowy” w ogólnej kwocie wsparcia w ramach tego działania

PRIORYTET 5 - wspieranie doradcze, informacyjne i edukacyjne mieszkańców wsi w zakresie kreowania przemian służących rozwojowi obszarów wiejskich oraz poprawie warunków i jakości życia na wsi

Cel strategiczny: *poprawa warunków i jakości życia na wsi* realizowany będzie poprzez następujące działania:

- prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie:
 - o rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

- unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego
- prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich
- działanie na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego
- upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku
- prowadzenie działalności promocyjnej gospodarstw rolnych, w szczególności agroturystycznych lub ekologicznych

Celami operacyjnymi priorytetu V będą: dostarczanie rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich niezbędnej wiedzy prawno-administracyjnej warunkującej podejmowanie nowych działań o charakterze gospodarczym oraz umożliwiającej uzyskanie dochodów poza rolnictwem; wskazywanie korzyści społecznych, ekonomicznych i ekologicznych wynikających z lokalnych powiązań pomiędzy producentami a usługodawcami turystyki wiejskiej.

Planowane zadania w 2013 r.:

- przeprowadzenie demonstracji w zakresie:
 - wiejskiego gospodarstwa domowego (wprowadzenie nowego produktu w gospodarstwie agroturystycznym)
- przeprowadzenie pokazów dot.:
 - tworzenia produktów rękodzielniczych
- przeprowadzenie szkoleń nt.:
 - prowadzenia działalności pozarolniczej
 - przygotowania gospodarstw do świadczenia usług w ramach działalności agroturystycznej
 - koni w gospodarstwie agroturystycznym
 - wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków Unii Europejskiej i krajowych, m.in. działania PROW na lata 2007-2013 - różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, oś 4 LEADER
- organizacja konferencji/seminariów nt.:
 - źródeł finansowania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
 - aktywizacji kobiet wiejskich w zakresie małej przedsiębiorczości
 - wymogów higieniczno-sanitarnych w agroturystyce
 - wiejskiego produktu turystycznego – roli partnerstwa w turystyce wiejskiej
 - organizacji gospodarstwa agroturystycznego, w tym: uwarunkowań prawno-podatkowych
 - zakładania spółdzielni socjalnych
- organizacja wyjazdów szkoleniowych z udziałem mieszkańców obszarów wiejskich i doradców na targi i pokazy agroturystyczne
- organizacja kursów zarządzania usługami agroturystycznymi
- świadczenie doradztwa indywidualnego dot.:
 - wsparcia przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
 - alternatywnych kierunków produkcji w gospodarstwach
 - działalności agroturystycznej i turystyki wiejskiej

- zdrowego stylu życia mieszkańców wsi
 - estetyzacji wsi i gospodarstw
 - wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków Unii Europejskiej i krajowych, m.in. działania PROW na lata 2007-2013 - różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, oś 4 LEADER
- współorganizacja konkursów (m.in. Zielone Lato, Sposób na sukces, Eurozagroda) oraz organizacja konkursów (m.in. Ogród przyjazny rodzinie i turystom, konkursy fotograficzne) jako przedsięwzięć promujących osiągnięcia mieszkańców obszarów wiejskich
 - publikowanie notatek informacyjnych (artykułów, ulotek, broszur) nt.:
 - przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
 - aspektów prawnych prowadzenia działalności agroturystycznej i turystyki wiejskiej
 - tradycyjnego i nowoczesnego budownictwa wiejskiego
 - marketingu w agroturystyce
 - wypełnianie wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych (m.in. PROW na lata 2007-2013, oś 3 i 4)
 - realizacja projektu od 2012 r. pn. „Wsparcie i rozwój przedsiębiorczości wiejskiej: od doświadczeń lokalnych do współpracy transgranicznej” (Program Współpracy Transgranicznej „Litwa-Polska-Rosja”; priorytet 2.2, działanie 2.3)

Wskaźniki dla celu priorytetu 5:

- procent uczestników oferowanych form szkoleniowych w ramach priorytetu 5 w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim wg GUS i ARiMR
- liczba udzielonych konsultacji i odbytych wizyt w gospodarstwach rolnych w ramach priorytetu 5 w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne wg GUS i ARiMR będące klientem W-MODR
- liczba odwiedzin wortalu agroturystycznego W-MODR w przeliczeniu na 100 gospodarstw stanowiących bazę wortalu
- procent wniosków w ramach działań PROW na lata 2007-2013, oś 3, sporządzonych przez doradców W-MODR w ogólnej liczbie tych wniosków złożonych do ARiMR

PRIORYTET 6 - udział w systemie doradztwa, edukacji i informacji, o zasięgu regionalnym i krajowym

Cel strategiczny: *wzrost poziomu świadczenia i dostępności usług doradczych realizowany będzie poprzez następujące działania:*

- programowanie i organizację doskonalenia kadry doradczej W-MODR
- prowadzenie działalności wydawniczej, poligraficznej, innej szkoleniowej
- prowadzenie wymiany doświadczeń w zakresie doradztwa rolniczego z wybranymi krajami Unii Europejskiej oraz kandydującymi do Unii Europejskiej

Planowane zadania w 2013 r.:

- udział doradców w systemie szkoleń (w tym: e-learning) w zakresie: zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, metodyki doradztwa, zadań doradztwa rolniczego, doskonalących ich wiedzę i umiejętności; na podstawie „Oferty szkoleniowej na rok 2013” Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, zaplanowano doskonalenie doradców i specjalistów w zakresie następujących zagadnień (formy i metody określa organizator kształcenia):
 - o minimalne wymogi wzajemnej zgodności oraz bezpieczeństwo i higiena pracy w gospodarstwie rolnym (kandydaci na doradcę rolniczego)
 - o integrowana ochrona roślin
 - o nowoczesne technologie produkcji mleka
 - o nowoczesne technologie produkcji trzody chlewnej
 - o funkcjonowanie i organizacja grup producentów rolnych
 - o przetwórstwo żywności w gospodarstwie jako forma działalności pozarolniczej
 - o Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej 2014-2020 – kierunki wsparcia rolnictwa i obszarów wiejskich
 - o funkcjonowanie gospodarstw edukacyjnych
 - o zastosowanie innowacyjnych metod rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
 - o możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach rolnych
 - o przydomowe oczyszczalnie, gospodarka odpadami w gospodarstwie rolnym
 - o doradztwo rolno-środowiskowe (kandydaci na doradcę rolno-środowiskowego)
 - o rolnictwo ekologiczne
 - o podatek dochodowy w gospodarstwie rolnym
 - o programy informatyczne stosowane w produkcji rolniczej
 - o efektywna komunikacja w obsłudze klienta
 - o wprowadzenie do budżetu zadaniowego w jednostkach sektora finansów publicznych
- redagowanie miesięcznika W-MODR pt. „Bieżące Informacje”
- wydawanie materiałów szkoleniowych na potrzeby realizacji zadań ujętych w priorytetach 1-5
- organizacja konkursu pn. „Doradca Roku W-MODR”
- realizacja projektu szkoleniowo-informacyjnego, po uzyskaniu akceptacji MSZ, pn. "Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich w zakresie integrowanej produkcji i aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz poprawy warunków życia na wsi"
- obsługa systemu informatycznego W-MODR powstałego przy dofinansowaniu ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013

Wskaźniki dla celu priorytetu 6:

- liczba pracowników W-MODR biorących udział w formach doskonalących ich wiedzę i umiejętności w przeliczeniu na 100 pracowników W-MODR
- liczba tytułów wydawnictw W-MODR w przeliczeniu na 1 pracownika merytorycznego

PRIORYTET 7 – zadania związane z szacowaniem zakresu i wysokości szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej spowodowanych niekorzystnymi warunkami klimatycznymi

Cel strategiczny: *wsparcie dla gospodarstw w przywróceniu ich potencjału produkcyjnego zniszczonego w wyniku niekorzystnych warunków klimatycznych realizowany będzie poprzez następujące działania:*

- prace komisji do oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej spowodowanych niekorzystnymi warunkami klimatycznymi
- pomoc dla gospodarstw dotkniętych klęskami w uzyskaniu środków finansowych w postaci odszkodowań i kredytów

Zadania priorytetu VII będą realizowane, w oparciu o wypracowane zasady pomiędzy Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Wojewodą Warmińsko-Mazurskim, w przypadku wystąpienia niekorzystnych warunków klimatycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego powodujących szkody w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej.

Planowane zadania w 2013 r.:

- szacowanie strat i sporządzanie protokołów z szacunków
- sporządzanie opinii do kredytów klęskowych z dopłatami ARiMR do oprocentowania
- sporządzanie wniosków w ramach działania 126 „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych” objętego PROW na lata 2007-2013

Wskaźnik dla celu priorytetu 7:

- procent gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim, w których dokonano szacunku strat spowodowanych niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wg GUS i ARiMR

Część tabelaryczna

1.

Zaplanowane zadania w układzie tematycznym wyspecyfikowane wg rodzaju podejmowanej przez W-MODR działalności (upowszechnieniowej, szkoleniowej, doradczej, promocyjnej, informacyjnej, komercyjnej oraz doskonalącej kadre własną)

*/ KOD – numeracja priorytetów

DZIAŁALNOŚĆ UPOWSZECHNIENIOWA			
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
I	Wdrożenia	P3	6
1	Zastosowanie innowacyjnych technologii w zakresie stymulowania wzrostu produkcji materiału zarybieniowego oraz poprawa jego jakości		4
2	Zastosowanie stymulatora roślin Huwa-San TR 50 ograniczającego występowanie chorób bakteryjnych "Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus"		1
3	Wprowadzenie do uprawy nowych odmian mieszańcowych rzepaku ozimego w warunkach klimatyczno-glebowych podregionu ełckiego		1
II	Demonstracje		189
	Technologia uprawy zbóż:	P3	101
	Technologia uprawy pszenicy ozimej w zakresie wysokości dawek oraz terminów stosowania NPK		21
	Technologia uprawy pszenicy ozimej w zakresie ochrony przed chorobami, szkodnikami i chwastami		24
	Integrowana ochrona pszenicy ozimej		5
	Technologia uprawy jęczmienia jarego w zakresie wysokości dawek oraz terminów stosowania NPK		6
1	Technologia uprawy jęczmienia jarego w zakresie ochrony przed chorobami, szkodnikami i chwastami		13
	Integrowana ochrona jęczmienia jarego		3
	Technologia uprawy kukurydzy w zakresie wysokości dawek oraz terminów stosowania NPK		8
	Technologia uprawy kukurydzy w zakresie ochrony przed chorobami, szkodnikami i chwastami		20
	Integrowana ochrona kukurydzy		1
	Technologia uprawy rzepaku:	P3	23
2	Technologia uprawy rzepaku ozimego w zakresie ochrony przed chorobami, chwastami i chwastami		22
	Integrowana ochrona rzepaku ozimego		1
	Technologia uprawy ziemniaka:	P3	4
3	Technologia uprawy ziemniaka jadalnego w zakresie ochrony przed chorobami, chwastami i chwastami		4
	Trwałe użytki zielone:	P3	36
4	Renowacja trwałych użytków zielonych jako element poprawy ich wydajności		36
	Sadownictwo i warzywnictwo:	P3	4
5	Proekologiczne metody zwalczania szkodników w uprawach pod osłonami		2
	Zwalczanie szkodników glebowych w uprawach rolniczych i warzywach gruntowych		2

DZIAŁALNOŚĆ UPOWSZECHNIENIOWA

Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
6	Rośliny energetyczne:	P3	3
	Uprawa roślin energetycznych z przeznaczeniem na biomase		3
7	Produkcji żywca wieprzowego:	P3	7
	Zbilansowanie dawek pokarmowych dla tuczników a efektywność produkcji		7
8	Produkcja mleka:	P3	3
	Żywienie a wydajność mleczna krów		3
9	Produkcja miodu:	P4	5
	Dobre praktyki pszczelarskie		5
10	Wiejskie gospodarstwo domowe:	P5	3
	Wprowadzenie nowego produktu w gospodarstwie agroturystycznym (ścieżki edukacyjne, elementy zagospodarowania ogrodu, itp.)		3
III	Pokazy		145
1	Nowe technologie produkcji sianokiszonki	P3	26
2	Zbiór i konserwacja kukurydzy	P3	20
3	Zbór biomasy z plantacji roślin energetycznych	P3	2
4	Przetwarzanie biomasy na cele energetyczne	P3	1
5	Kalibracja opryskiwacza polowego	P3	35
6	Korekcja racic w stadzie bydła mlecznego	P3	4
7	Adaptacja budynków i nowe obory do utrzymania bydła	P3	8
8	Zwalczanie much i gryzoni w budynkach inwentarskich	P3	20
9	Korekcja kopyt oraz kucie koni	P3	2
10	Higieniczne pozyskiwanie miodu	P4	2
11	Tworzenie produktów rękodzielniczych	P5	8
12	Potrawy tradycyjne i regionalne (produkcja serów, pieczenie chleba, itp.)	P4	17
IV	Dni Pola	P3	5
1	Wróćkowo		1
2	Rychliki		1
3	Ruska Wieś		1
4	Bajdyty		1
5	Bałoszyce		1

DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Lp.	Metoda/Temat	KOD	wiejskie	gminne	powiatowe	Razem
1	Szkolenia		190	323	41	554
	Produkcja roślinna i zwierzęca		176	167	29	372
1	Wymogi wzajemnej zgodności a wsparcie ze środków UE (WPR). Obszary (do wyboru): - ochrona środowiska naturalnego - identyfikacja i rejestracja zwierząt - zdrowie publiczne - zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób - zdrowotność roślin - dobrostan zwierząt - zasady bezpieczeństwa i higieny pracy	P1	1	27	2	30
2	Dobre Praktyki Rolnicze w technologii produkcji zbóż	P3		5		5
3	Integrowana ochrona pszenicy	P3		20		20
4	Integrowana ochrona kukurydzy	P3		8		8
5	Integrowana ochrona rzepaku	P3		6		6
6	Dobór odmian oraz jakość materiału rozmnożeniowego w produkcji roślin rolniczych	P3		3		3
7	Płodozmian i międzyplony element poprawy żyzności gleby	P3		5		5
8	Racjonalne użytkowanie łąk i pastwisk	P3	2	8		10
9	Podstawy rolnictwa ekologicznego	P4	2	28	2	32
10	Uprawa roślin na cele energetyczne	P3	1	9		10
11	Odnawialne źródła energii (w tym biomasa) - możliwości wykorzystania w gospodarstwie rolnym	P3		12	1	13
12	Szkolenie praktyczne na bazie demonstracji	P3	169			169
13	Promowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i dobrych praktyk w gospodarce wodnej. Właściwe utrzymanie urządzeń melioracji wodnych	P3	1	18	4	23
14	Zasady organizacji stada bydła mlecznego, żywienie, rozród bydła	P3		4		4
15	Nowe technologie produkcji mleka	P3		2		2
16	Odchów i utrzymanie cieląt - pomieszczenia, warunki zoohigieniczne i żywieniowe	P3		2		2
17	Nowe technologie produkcji żywca wieprzowego	P3		3		3
18	Konie w gospodarstwie agroturystycznym	P5		1		1
19	Upowszechnianie znajomości przepisów o ochronie zwierząt gospodarskich wśród rolników w województwie warmińsko-mazurskim	P3		1	19	20
20	Gospodarka pasieczna w pasiece przydomowej	P4		1		1
21	Wytwarzanie w gospodarstwie rolnym surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej oraz ich sprzedaż bezpośrednia	P4		4	1	5
	Pomocowe środki finansowe		10	133	7	150
1	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów (cel, procedury, dokumentacja)	P1	1	14		15
2	Ogólne zasady przyznawania płatności bezpośrednich oraz płatności rolnośrodowiskowych w kampanii 2013	P2; P4	6	68		74

DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA						
Lp.	Metoda/Temat	KOD	wiejskie	gminne	powiatowe	Razem
3	Wsparcie finansowe rolnictwa i obszarów wiejskich (w tym: gospodarstw agroturystycznych) ze środków krajowych i UE: PROW 2007-2013 - wybrane działania	P2; P5	1	4	1	6
4	Wspólna Polityka Rolna po 2013 roku szansą na dalszy rozwój obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim	P1	1	35	6	42
5	Dokumentacja w gospodarstwie ekologicznym	P4		8		8
6	Prawne i finansowe aspekty inwestycji w odnawialne źródła energii	P3	1	4		5
	Organizacja gospodarstwa, inne		4	23	5	32
1	Ubezpieczenia obowiązkowe i dobrowolne w rolnictwie	P2	1	12		13
2	Podatki w rolnictwie (w tym: VAT, podatek dochodowy)	P2	3	2		5
3	Kredyty preferencyjne z dopłatami ARIMR do oprocentowania	P2		3		3
4	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych z wykorzystaniem FADN	P2		1	1	2
5	Zespołowe formy gospodarowania, w tym: grupy producentów rolnych	P2		2		2
6	Formy prawne prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej	P2			1	1
7	Jak rozpocząć działalność pozarolniczą - podstawy przedsiębiorczości	P5			2	2
8	Przygotowanie do świadczenia usług w gospodarstwach agroturystycznych	P5		3	1	4
II	Wyjazdy szkoleniowe					102
1	Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej MTAS 2013, styczeń 2013, Warszawa	P3				1
2	Polagra - PREMIERY 2013, 09-12.02.2013 r., Poznań	P3				1
3	XIX Międzynarodowe Targi Techniki Rolniczej AGROTECH, marzec 2013, Kielce	P2				1
4	V Wiosenne Targi Ogrodnicze "Pamiętajcie o ogrodach", 20-21.04.2013 r., Olsztyn	P2				11
5	V Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL, kwiecień 2013 r., Kielce	P5				1
6	Międzynarodowe Targi Energii Odnawialnej GREENPOWER, 14-16.05.2013 r., Poznań	P3				1
7	Pokaz i ocena koni w Stadzie Ogierów Kętrzyn, lipiec 2013, Kętrzyn	P3				4
8	"Wystawa Rolnicza", 07-08.09.2013 r., Olsztyn	P2				14
9	XV Międzynarodowa Wystawa Rolnicza AGRO SHOW, wrzesień 2013, Bednary	P2				18
10	Wystawa FERMA BYDŁA, listopad 2013, Łomża	P3				2

DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Lp	Metoda/Temat	KOD	wiejskie	gminne	powiatowe	Razem
11	Wyjazdy studyjne do podmiotów zrzeszonych w grupach producentów rolnych	P2				1
12	Wyjazdy studyjne dla rolników wynikające z zawartych umów o współpracę	P2				13
13	Wyjazdy na "Dni warzyw"	P3				4
14	Wyjazdy na "Dni Pola"	P3				23
15	Wyjazdy na demonstracje	P3				7
III	Konferencje / seminaria					34

DZIAŁALNOŚĆ DORADCZA				
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem konsultacje	Razem wizyty
1	Wymogi wzajemnej zgodności i bhp dla gospodarstw rolnych (cross-compliance) (przygotowanie kompleksowych ocen gospodarstw)	P1	2 496	2 540
2	DORADZTWO WYNIKAJĄCE Z UMÓW O WSPÓŁPRACĘ * Indywidualne doradztwo technologiczne w zakresie systemów produkcji rolnej; ^ Ocena stanu zdrowotności roślin po zimie; ^ Rozpoznanie chorób, szkodników i prognozy szkodliwości z podaniem metod zwalczania lub zapobiegania; Minimum 3 wizyty w gospodarstwie	P3	901	2 306
3	Produkcja roślinna	P3	2 800	1 622
4	Produkcja zwierzęca	P3	2 179	1 556
5	Produkcja ogrodnicza	P3	506	227
6	Integrowana ochrona roślin	P3	1 246	470
7	Ochrona środowiska, w tym wód i użytków rolnych	P3	810	361
8	Dobre praktyki w gospodarce wodnej. Właściwe utrzymanie urządzeń melioracji wodnych	P3	861	341
9	Rolnictwo ekologiczne	P4	1 955	1 017
10	Odnawialne źródła energii	P3	1 043	298
11	Rybnictwo	P3	459	51
12	Pszczelarstwo	P4	141	60
13	Wytwarzanie w gospodarstwie rolnym surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej oraz ich sprzedaż bezpośrednia	P4	616	152
14	Wsparcie finansowe gospodarstw rolnych ze środków krajowych oraz UE - płatności bezpośrednie na rok 2013	P2	4 459	1 265
15	Wsparcie finansowe gospodarstw rolnych ze środków krajowych oraz UE - PROW na lata 2007-2013		7 444	2 947
a	Ułatwianie startu młodym rolnikom	P2	466	176
b	Renty strukturalne	P2	128	26
c	Modernizacja gospodarstw rolnych	P2	631	211

DZIAŁALNOŚĆ DORADCZA				
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem konsultacje	Razem wizyty
d	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności	P2	551	150
e	Działania informacyjne i promocyjne	P2	171	37
f	Grupy producentów rolnych	P2	209	29
g	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów	P1	1 576	853
h	Program rolno-środowiskowy	P4	2 200	1 118
i	Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne	P2	331	97
j	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	P5	624	178
k	Odnowa i rozwój wsi	P5	71	12
l	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	P5	315	38
ł	LEADER (działania PROW 2007-2013 i małe projekty)	P5	171	22
16	Wspólna Polityka Rolna po roku 2013 - zakres i formy wsparcia na nowy okres budżetowy	P1	2 032	664
17	Kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania	P2	963	285
18	Informacja rynkowa - co, gdzie, kiedy, za ile?	P2	814	166
19	Kalkulacje rolnicze	P2	332	90
20	Grupy producentów rolnych	P2	177	53
21	Rachunkowość rolna Polski FADN	P2	293	98
22	Wykorzystanie programów komputerowych służących sprawnemu zarządzaniu gospodarstwem rolnym	P2	208	43
23	Podatki w rolnictwie (w tym: VAT, podatek dochodowy), ubezpieczenia, inne prawne aspekty	P2	1 208	406
24	Alternatywne kierunki produkcji w gospodarstwach	P5	534	174
25	Wsparcie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich – aspekty organizacyjne i finansowe	P5	375	144
26	Działalność agroturystyczna i turystyka wiejska	P5	1 408	472
27	Zachowanie dziedzictwa kulturowego, promocja produktu lokalnego, regionalnego	P4	505	167
28	Zdrowy styl życia mieszkańców wsi	P5	256	87
29	Estetyzacja wsi i gospodarstw	P5	341	160
30	Kłęski żywiołowe, szacowanie szkód	P7	434	227
Suma :			42 121	18 449

DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA			
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
I	Wystawy		104
1	Prezentacja płodów rolnych, oferty W-MODR na dożynkach gminnych	P2	62
2	Prezentacja płodów rolnych, oferty W-MODR na dożynkach powiatowych	P2	13
3	Wystawa gołębi i ptactwa ozdobnego oraz królików podczas V Wiosennych Targów Ogrodniczych "Pamiętajcie o ogrodach"	P2	1
4	Wystawa płodów rolnych podczas "Wystawy Rolniczej"	P3	1
5	Warmińsko-Mazurska Wystawa Zwierząt Hodowlanych	P3	1
6	Owady pożyteczne w rolnictwie	P3	1
7	Prezentacja oferty wybranych gospodarstw agroturystycznych	P5	1
8	<i>Prezentacje oferty W-MODR i doradztwo dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich podczas imprez określonych w "Kalendarzu imprez regionalnych" oraz podczas:</i>		
	Dożynki Wojewódzkie	P2	1
	Targi Pszczelarskie	P2	2
	Święto Pieczonego Ziemniaka	P2	1
	Turniej Wsi	P2	2
	Święto Mleka	P2	4
	Święto Gęsi	P2	1
	Jarmark Folkloru	P2	1
	Inne: podczas pikników, festiwali, świąt	P2	12
II	Konkursy		28
1	AgroLiga 2013	P2	1
2	Zielone Lato 2013	P5	1
3	Farmer Roku 2013	P3	1
4	Sposób na sukces 2013	P5	1
5	Doradca Roku W-MODR	P6	1
6	Najlepsze gospodarstwo ekologiczne	P4	1
7	Bezpieczne gospodarstwo rolne	P3	1

DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA			
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
8	Konkurs na fermę i hodowcę bydła mlecznego i mięsnego	P3	1
9	Przeegląd ogierów kryjących w sezonie 2013	P3	1
10	Czempionat klaczy gorącokrwistych	P3	1
11	Eurozagroda	P5	1
12	Ogród przyjazny rodzinie i turystom	P5	1
13	Konkurs fotograficzny "Rolnictwo to moja pasja" - IV edycja	P5	1
14	Konkurs fotograficzny "Najciekawszy obiekt przyrody" - IV edycja	P5	1
15	Quiz wiedzy ogrodniczej i bhp w rolnictwie	P2	1
16	Quiz wiedzy rolniczej podczas Majówki z Roltopem	P2	1
17	Konkurs na najlepsze stoisko podczas Regionalnego Święta Mleka w Olecku	P2	1
18	Konkurs wiedzy "Bezpieczny Dom" podczas Dożynek Diecezjalnych w Wieliczkach	P2	1
19	<i>Konkursy w ramach imprez kulinarnych określonych w "Kalendarzu kulinarnych imprez regionalnych 2013" (współorganizacja z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego):</i>		
	Regionalne Święto Ryby	P4	1
	Regionalny Festiwal Kultury Łowieckiej	P4	1
	Regionalny Festiwal Potraw z Mięsa Drobiowego	P4	1
	Regionalny Festiwal Potraw z Mięsa Wieprzowego, Wołowego, Jagnięcego, Koziego	P4	1
	Regionalny Festiwal Pogranicza Kartaczewo	P4	1
	Regionalne Święto Ziół	P4	1
	Regionalne Święto Mleka	P4	1
	Regionalny Festiwal Potraw z Ziemniaków	P4	1
	Regionalny Festiwal Runa Leśnego	P4	1
	Regionalne Święto Miodu	P4	1
III	Olimpiady	P2	2
1	Olimpiada Młodych Producentów Rolnych (etap wojewódzki)		1
2	Olimpiada Wiedzy Rolniczej, Ochrony Środowiska i BHP w Rolnictwie		1
IV	Targi	P2	2
1	V Wiosenne Targi Ogrodnicze "Pamiętajcie o ogrodach"		1
2	"Wystawa Rolnicza"		1

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA			
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
I	Artykuły		266
1	Bieżące informacje dotyczące gminy, powiatu, regionu	P5	59
2	Produkcja roślinna, w tym: agrotechnika, dostosowanie gospodarstw rolnych do minimalnych wymagań wzajemnej zgodności (<i>cross-compliance</i>), wytwarzanie surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej	P1; P3; P4	59
3	Produkcja roślinna: integrowana ochrona roślin	P3	21
4	Produkcja zwierzęca, w tym: dostosowanie gospodarstw rolnych do minimalnych wymagań wzajemnej zgodności (<i>cross-compliance</i>), wytwarzanie surowców do produkcji żywności naturalnej i tradycyjnej, kwotowanie mleka	P1; P3; P4	20
5	Produkcja zwierzęca: rybactwo	P3	15
6	Ochrona środowiska, rolnictwo ekologiczne	P3; P4	20
7	Odnawialne źródła energii	P3	14
8	Wsparcie finansowe rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków UE i krajowych: płatności bezpośrednie i ONW	P2	1
9	Wsparcie finansowe rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków UE i krajowych: PROW na lata 2007-2013, Wspólna Polityka Rolna	P1; P2	14
10	Wsparcie finansowe rolnictwa i obszarów wiejskich ze środków krajowych: kredyty preferencyjne, inne	P2	1
11	Prawne aspekty prowadzenia działalności rolniczej	P2	2
12	Dochodowość gospodarstw i poszczególnych działalności	P2	3
13	Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich	P5	3
14	Agroturystyka i turystyka wiejska	P5	20
15	Wiejskie gospodarstwo domowe	P5	14
II	Broszury i ulotki		46
III	Informacje rynkowe	P2	257
IV	Notowania cenowe	P2	52
V	Meldunki żniwne	P3	261
VI	Umowy o świadczenie usług doradczych (KUD)	P1	556
	<i>Pozostałe: współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, jednostkami działającymi na rzecz rolnictwa</i>		x

DZIAŁALNOŚĆ KOMERCYJNA			
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
1	Płatności bezpośrednie i ONW - <i>wniosek o pomoc</i>	P2	9 821
2	Ułatwianie startu młodym rolnikom	P2	11
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		10
b	<i>wniosek o płatność</i>		1
3	Modernizacja gospodarstw rolnych	P2	31
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		9
b	<i>wniosek o płatność</i>		22
4	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności	P2	75
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		32
b	<i>wniosek o płatność</i>		43
5	Grupy producentów rolnych - opracowanie planu i wniosku	P2	11
6	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów - produkcja roślinna	P1	548
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		177
b	<i>kompleksowa ocena gospodarstwa i ocena bhp</i>		188
c	<i>wniosek o płatność</i>		183
7	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów - produkcja roślinna i zwierzęca	P1	1 192
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		393
b	<i>kompleksowa ocena gospodarstwa i ocena bhp</i>		399
c	<i>wniosek o płatność</i>		400
8	Program rolno-środowiskowy 2007-2013	P4	1 755
a	<i>nowy plan i wniosek + wniosek obszarowy</i>		416
b	<i>wniosek kontynuacyjny + wniosek obszarowy</i>		1 187
c	<i>korekty planów RS, rejestry, inna dokumentacja ekologiczna</i>		152
9	Plany nawożenia - rolnictwo zrównoważone	P4	119
10	Zalesianie gruntów rolnych oraz innych niż rolne	P2	15
11	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	P5	30
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		14
b	<i>wniosek o płatność</i>		16
12	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	P5	5
a	<i>wniosek o przyznanie pomocy</i>		2
b	<i>wniosek o płatność</i>		3

DZIAŁALNOŚĆ KOMERCYJNA			
Lp.	Metoda/Temat	KOD	Razem
13	Biznesplany	P2	60
14	Analizy, ekspertyzy	P2	5
15	Wnioski o dopłaty do materiału siewnego	P3	234
16	Kursy operatora kombajnu	P2	7
17	Kursy agroturystyczne	P5	2
18	Szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy	P3	72
19	Szkolenia w zakresie obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin	P3	3
20	Atestacja opryskiwaczy	P3	765
21	Kredyty kłękowe	P7	40
22	Pomoc w prowadzeniu korespondencji urzędowej	P6	31
23	Wnioski zgłoszeniowe do systemu rolnictwa ekologicznego	P4	21
24	Plany przestawienia gospodarstwa na ekologiczny sposób produkcji	P4	5
25	Plany nawożenia dla gospodarstw rolnośrodowiskowych/ekologicznych	P4	2
26	Programy ochrony roślin	P3	5
27	Operaty rybackie, oferty konkursowe o dzierżawę obwodu rybackiego	P3	1
28	Założenia hodowlane i produkcyjne, ustawienie profilu produkcji zwierzęcej i rybackiej	P3	4
29	Wstępna analiza możliwości produkcyjnych obiektów rybackich	P3	3
30	Rachunkowość FADN	P1	500
31	Kolportaż "Bieżących Informacji"	P6	26 180

DOSKONALENIE KADRY w PZDR (KOD P6)

	Zakres doskonalenia	Razem
1	Minimalne wymogi wzajemnej zgodności i bhp w gospodarstwie rolnym (<i>cross-compliance</i>)	6
2	Integrowana ochrona roślin	17
3	Najnowsze aspekty prawne w zakresie stosowania i obrotu środkami ochrony roślin. Pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych	3
4	Odnawialne źródła energii na wsi	3
5	Zmiany w programie rolnośrodowiskowym; rolnictwo ekologiczne - zasady prowadzenia gospodarstwa, akty prawne	9
6	Innowacje w chowie i hodowli bydła mlecznego	5
7	Nowe technologie i zagadnienia w produkcji trzody chlewnej	1
8	Budownictwo inwentarskie	4
9	Zrównoważona i ekologiczna produkcja rybacka	3
10	Systemy jakości produkcji jako ważny element konkurencji na rynkach krajowych i zagranicznych	1
11	Zasady przyznawania płatności bezpośrednich oraz płatności rolnośrodowiskowych w kampanii 2013	16
12	Praktyczne aspekty działania "Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów" w ramach PROW 2007-2013	6
13	Wspólna Polityka Rolna po roku 2013 - zakres i formy wsparcia na nowy okres budżetowy	15
14	Przetwórstwo produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego na poziomie gospodarstwa	2
15	Ubezpieczenia w rolnictwie	5
16	Podatki w rolnictwie (w tym: VAT, podatek dochodowy)	8
17	Finanse i inwestycje w gospodarstwie rolnym	2
18	Funkcjonowanie i organizacja grup producentów rolnych	1
19	Przygotowanie rachmistrzów do obsługi aplikacji Polski FADN	11
20	Znaczenie edukacji dorosłych w teorii i praktyce	2
21	Spotkania koordynacyjne nt. metodyki doradztwa; doskonalenie umiejętności w zakresie SPiS	10
Suma:		130

2.

Charakterystyka wybranych zadań o charakterze wojewódzkim, tj.: konferencji i seminariów, broszur i ulotek, imprez promocyjnych, projektów i programów.

*/ KOD – numeracja priorytetów

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013

Konferencje i seminaria

Lp.	Temat	Kod	Forma	Planowany termin realizacji	Adresaci	Liczba uczestników	Inne instytucje uczestniczące w realizacji
-----	-------	-----	-------	-----------------------------	----------	--------------------	--

Priorytet 1 - informowanie i edukacja rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zagadnień Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (cross-compliance)

1	Wspólna Polityka Rolna po 2013 roku - wybrane aspekty	P1	konferencja	listopad	rolnicy, doradcy, instytucje i organizacje rolnicze	100	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego
---	---	----	-------------	----------	---	-----	---

Priorytet 2 - kreatywne oddziaływanie doradcze na przemiany zachodzące w rolnictwie i jego otoczeniu służące rozwojowi gospodarstw rolnych i przygotowaniu ich do funkcjonowania na rynkach krajowych i zagranicznych

1	Zasady przyznawania płatności bezpośrednich w kampanii 2013	P2	konferencja	marzec	doradcy, pracownicy ARiMR	100	ARiMR
2	Funkcjonowanie organizacji producentów na rynku mleka	P2	seminarium	marzec	producenci mleka, podmioty skupujące i przetwarzające mleko	60	ARR
3	Szanse i zagrożenia dla gospodarstw rolnych wynikające z wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie	P2	seminarium	wrzesień/ październik	rolnicy, organizacje rolnicze, instytucje z otoczenia rolnictwa	100	-
4	Podsumowanie rachunkowości rolnej Polski FADN za 2013 rok w województwie warmińsko-mazurskim	P2	konferencja	listopad	doradcy FADN, rolnicy	100	IERiGZ-PIB
5	Zasady tworzenia grup producentów rolnych po 2013 roku	P2	seminarium	listopad	rolnicy zainteresowani tworzeniem grup producentów rolnych	60	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Krajowy Związek Grup Producentów Rolnych

Priorytet 3 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w konwencjonalnym i integrowanym systemie produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska

1	Ochrona roślin sadowniczych	P3	konferencja	styczeń/ luty	producenci i przetwórcy owoców, doradcy	80	Instytut Ogrodnictwa, PIORIN, MIRPOL
2	Uprawa warzyw w świetle nowych wyzwań integrowanej produkcji	P3	seminarium	luty/ marzec	producenci, przetwórcy, doradcy	80	BEJO POLAND, BAYER, Arysta LifeScience
3	Właściwy dobór pasz, ich przygotowanie oraz prawidłowe żywienie stada mlecznego	P3	konferencja	marzec	producenci mleka, doradcy	150	-
4	Ochrona rzepaku w różnych systemach produkcji	P3	konferencja	marzec/ kwiecień	rolnicy, doradcy	100	Instytut Ochrony Roślin, UWM, SDOO Wróćkowo

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013			Konferencje i seminaria				
Lp.	Temat	Kod	Forma	Planowany termin realizacji	Adresaci	Liczba uczestników	Inne instytucje uczestniczące w realizacji
5	Integrowana ochrona ziemniaka	P3	seminarium	kwiecień/ maj	rolnicy, doradcy	50	PIORIN
6	Odnawialne źródła energii	P3	seminarium	maj/ czerwiec	rolnicy	70	-
7	Małe farmy rybackie dziś i jutro	P3	seminarium	czerwiec	gospodarstwa rybackie, rolnicy	70	UWM, jednostki samorządowe
8	Rola motylkowatych drobno i grubonasiennych w płodozmianie	P3	seminarium	czerwiec	rolnicy, doradcy	70	-
9	Znaczenie doboru odmian w uprawie rzepaku ozimego w warunkach klimatyczno-glebowych podregionu elckiego	P3	seminarium	czerwiec	rolnicy, producenci rzepaku, doradcy	70	-
10	Rybacktwo rekreacyjne	P3	konferencja	październik	rybacy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, doradcy, naukowcy	70	UWM, Lokalne Grupy Rybackie, jednostki samorządowe
11	Rola melioracji i urządzeń wodnych w gospodarce rolnej	P3	konferencja	październik	rolnicy, doradcy, członkowie spółek wodnych	70	-
12	Integracja metod ochrony, prognozowanie i sygnalizacja w ochronie roślin rolniczych	P3	konferencja	październik	producenci rolni, doradcy	100	SDOO Wróćkowo, UWM, IOR-PIB Poznań
13	Biogazownie szansą dla rolnictwa i środowiska	P3	konferencja	październik	rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, samorządowcy	80	FDPA, NFOŚiGW
14	Biogazownie szansą dla rolnictwa i środowiska	P3	konferencja	listopad	rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, samorządowcy	80	FDPA, NFOŚiGW
15	Aktualne problemy w chowie i hodowli trzody chlewnej	P3	konferencja	listopad	hodowcy trzody chlewnej, doradcy	70	WIWet, Inspekcja Ochrony Środowiska

Priorytet 4 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w sektorze żywności naturalnej i tradycyjnej

1	Wytwarzanie i sprzedaż produktów regionalnych	P4	seminarium	wrzesień	mieszkańcy obszarów wiejskich, stowarzyszenia agroturystyczne, KGW	50	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, SANEPID, Lekarze Weterynarii, Urząd Skarbowy
2	Gospodarka pasieczna w przydomowej pasiece	P4	konferencja	październik	pszczelarze, sympatycy pszczelarstwa	100	Wojewódzki Związek Pszczelarzy, UWM
3	Rolnictwo i akwakultura ekologiczna	P4	seminarium	październik	gospodarstwa rybackie, rolnicy	70	-
4	Jak żyć w zgodzie z naturą	P4	konferencja	październik	mieszkańcy obszarów wiejskich	60	-

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013

Konferencje i seminaria

Lp.	Temat	Kod	Forma	Planowany termin realizacji	Adresaci	Liczba uczestników	Inne instytucje uczestniczące w realizacji
-----	-------	-----	-------	-----------------------------	----------	--------------------	--

Priorytet 5 - wspieranie doradcze, informacyjne i edukacyjne mieszkańców wsi w zakresie kreowania przemian służących rozwojowi obszarów wiejskich oraz poprawie warunków i jakości życia na wsi

1	Aktywizacja kobiet wiejskich w zakresie małej przedsiębiorczości	P5	seminarium	luty	mieszkańcy obszarów wiejskich, KGW, doradcy	50	W-MIR, WUP, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego
2	Rozwój przedsiębiorczości a przemiany strukturalne na obszarach wiejskich	P5	seminarium	luty	rolnicy, doradcy	50	ARIMR, LGD, PUP
3	Organizacja gospodarstwa agroturystycznego "krok po kroku"	P5	seminarium	maj	właściciele gospodarstw agroturystycznych	30	Stowarzyszenie "Mazurska Kraina" w Gizach, Urząd Miejski w Olecku, Urząd Skarbowy
4	Wymogi higieniczno-sanitarne w agroturystyce	P5	seminarium	maj	mieszkańcy obszarów wiejskich, właściciele gospodarstw agroturystycznych, stowarzyszenia agroturystyczne	50	SANEPID
5	Zakładanie spółdzielni socjalnych przy wykorzystaniu środków zewnętrznych	P5	seminarium	czerwiec	mieszkańcy obszarów wiejskich, przedstawiciele gmin	40	WUP
6	Wsparcie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich - źródła finansowania	P5	seminarium	czerwiec	przedsiębiorcy, rolnicy, PUP, samorządy	50	-
7	Wiejski produkt turystyczny - rola partnerstwa w turystyce wiejskiej	P5	konferencja	lipiec	mieszkańcy obszarów wiejskich, stowarzyszenia agroturystyczne, Lokalne Grupy Działania	80	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, UWM, ROT, LGD
8	Prawno-podatkowe uwarunkowania prowadzenia działalności pozarolniczej	P5	seminarium	listopad	właściciele gospodarstw agroturystycznych, mieszkańcy obszarów wiejskich	30	Urząd Skarbowy

Priorytet 6 - udział w systemie doradztwa, edukacji i informacji, o zasięgu regionalnym i krajowym

1	Doskonalenie kompetencji doradcy rolniczego	P6	Seminarium	październik	doradcy rolniczy	20	-
---	---	----	------------	-------------	------------------	----	---

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013			Brozury i ulotki				
Lp.	Temat	Kod	Rodzaj publikacji	Termin wydania	Nakład	Format	Liczba stron

Priorytet 1 - informowanie i edukacja rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zagadnień Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (cross-compliance)

1	Wspólna Polityka Rolna na lata 2014-2020 - wybrane zagadnienia	P1	brozura	listopad	500	A5	24
---	--	----	---------	----------	-----	----	----

Priorytet 2 - kreatywne oddziaływanie doradcze na przemiany zachodzące w rolnictwie i jego otoczeniu służące rozwojowi gospodarstw rolnych i przygotowaniu ich do funkcjonowania na rynkach krajowych i zagranicznych

1	Analiza wykorzystania środków PROW na lata 2007-2013 w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju	P2	brozura	luty	100	A5	8
2	Kredyty preferencyjne z dopłatami ARIMR do oprocentowania	P2	brozura	luty	200	A5	20
3	Organizacje producentów na rynku mleka	P2	brozura	luty	300	A5	10
4	Podatek dochodowy w rolnictwie	P2	brozura	marzec	500	A5	20
5	Bieżące zagadnienia dotyczące rozwoju obszarów wiejskich (5 ulotek)	P2	ulotka	kwiecień-wrzesień	5 x 150	A5	4
6	Pozyskiwanie środków finansowych na działalność gospodarczą	P2	ulotka	kwiecień	200	A5	4
7	Funkcjonowanie grup producentów rolnych po 2013 roku	P2	ulotka	listopad	300	A5	4

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013

Brozury i ulotki

Lp.	Temat	Kod	Rodzaj publikacji	Termin wydania	Nakład	Format	Liczba stron
-----	-------	-----	-------------------	----------------	--------	--------	--------------

Priorytet 3 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w konwencjonalnym integrowanym systemie produkcji rolnej, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska

1	Zarybianie stawów	P3	ulotka	marzec	50	A5	8
2	Jak założyć staw przydomowy	P3	ulotka	marzec	300	A5	16
3	Integrowana ochrona kukurydzy przed chorobami	P3	ulotka	marzec	200	A4	4
4	Metody regulacji populacji owadów występujących w środowisku rolniczym	P3	brozura	kwiecień	200	B5	20
5	Integrowana ochrona kukurydzy przed szkodnikami	P3	ulotka	kwiecień	200	A4	4
6	Odcłów cieląt w stadach mlecznych	P3	ulotka	kwiecień	600	A3	8
7	Zwalczanie szkodników warzywnych przed zbiorem	P3	brozura	maj	200	A5	10
8	Organizmy pożyteczne w integrowanej ochronie roślin	P3	brozura	czerwiec	200	A5	15
9	Odnawialne źródła energii - rośliny energetyczne	P3	brozura	czerwiec	500	A5	32
10	Zasady integrowanej ochrony roślin	P3	ulotka	sierpień	500	A5	20
11	Wykorzystanie metod niechemicznych i chemicznych w zwalczaniu szkodników glebowych w uprawach roślin	P3	brozura	sierpień	150	B5	12
12	Interwencyjne metody w integrowanej ochronie roślin	P3	brozura	sierpień	200	A5	20

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013			Brozury i ulotki				
Lp.	Temat	Kod	Rodzaj publikacji	Termin wydania	Nakład	Format	Liczba stron
13	Dobór, przygotowanie pasz oraz prawidłowe żywienie stada mlecznego w warunkach województwa warmińsko-mazurskiego	P3	brozura	sierpień	400	A3	20
14	Odmiany pszenicy rekomendowane do uprawy w województwie warmińsko-mazurskim	P3	ulotka	wrzesień	100	B5	8
15	Przygotowanie stawu do zimy	P3	ulotka	wrzesień	300	A5	16
16	Owady pożyteczne w rolnictwie	P3	brozura	październik	200	A5	15
17	Adaptacja budynków do utrzymywania bydła ras mięsnych	P3	ulotka	październik	300	A3	8
18	Aktualne problemy w chowie i hodowli trzody chlewnej	P3	brozura	październik	300	A5	24
19	Odnawialne źródła energii - biogazownie rolnicze	P3	brozura	październik	500	A5	32
20	Środki ochrony roślin	P3	ulotka	listopad	100	A5	4
21	Integrowane metody zwalczania much w budynkach inwentarskich	P3	ulotka	listopad	500	A5	8

Priorytet 4 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w sektorze żywności naturalnej i tradycyjnej

1	Warunki zdrowotne żywności i żywienia w turystyce wiejskiej	P4	ulotka	kwiecień	300	A5	8
2	Ekologia w gospodarstwie rolnym	P4	brozura	maj	300	A5	16
3	Dokumentacja w gospodarstwie ekologicznym	P4	ulotka	lipiec	50	A5	8
4	Wytwarzanie i sprzedaż produktów regionalnych	P4	brozura	sierpień	300	A5	50
5	Jagnięcina - mięso elitarne	P4	brozura	listopad	200	A5	32

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013

Broszury i ulotki

Lp.	Temat	Kod	Rodzaj publikacji	Termin wydania	Nakład	Format	Liczba stron
-----	-------	-----	-------------------	----------------	--------	--------	--------------

Priorytet 5 - wspieranie doradcze, informacyjne i edukacyjne mieszkańców wsi w zakresie kreowania przemian służących rozwojowi obszarów wiejskich oraz poprawie warunków i jakości życia na wsi

1	Agroturystyka w zgodzie z prawem	P5	broszura	luty	300	A5	35
2	Marketing w agroturystyce	P5	broszura	marzec	300	A5	30
3	Wiejski produkt turystyczny	P5	broszura	czerwiec	300	A5	15
4	Agroturystyczny biznes	P5	broszura	lipiec	300	A5	12
5	Tradycyjne i nowoczesne budownictwo wiejskie	P5	broszura	październik	300	A5	40
6	Wymogi higieniczne w agroturystyce	P5	ulotka	grudzień	300	A5	8

Priorytet 6 - udział w systemie doradztwa, edukacji i informacji, o zasięgu regionalnym i krajowym

1	Bieżące Informacje	P6	miesięcznik	styczeń/ grudzień	11 x 4000	A4	48
2	Poradnik użytkownika Elektronicznego Systemu Planowania i Sprawozdawczości W-MODR	P6	broszura	styczeń	200	A5	32
3	Pomoc w nagłych wypadkach - poradnik rolnika i doradcy	P6	broszura	listopad	200	A5	10

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013			Imprezy promocyjne			
Lp.	Temat	Kod	Forma	Zasięg	Termin realizacji	Adresaci

Priorytet 2 - kreatywne oddziaływanie doradcze na przemiany zachodzące w rolnictwie i jego otoczeniu służące rozwojowi gospodarstw rolnych i przygotowaniu ich do funkcjonowania na rynkach krajowych i zagranicznych

1	Olimpiada Młodych Producentów Rolnych (etap wojewódzki)	P2	olimpiada	województwo	styczeń/ luty	uczniowie szkół rolniczych, absolwenci do 40 roku życia
2	V Wiosenne Targi Ogrodnicze "Pamiętajcie o ogrodach"	P2	targi	województwo	20-21 kwietnia	rolnicy i inni mieszkańcy obszarów wiejskich, mieszkańcy Olsztyna
3	Wystawa gołębi i ptactwa ozdobnego oraz królików podczas V Wiosennych Targów Ogrodniczych "Pamiętajcie o ogrodach"	P2	wystawa	województwo	20-21 kwietnia	rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich i miast województwa
4	Quiz wiedzy ogrodniczej i BHP w rolnictwie	P2	konkurs	województwo	20-21 kwietnia	mieszkańcy obszarów wiejskich
5	"Quiz wiedzy rolniczej" podczas Majówki z Roltopem	P2	konkurs	region	maj	rolnicy, przedsiębiorcy, mieszkańcy obszarów wiejskich
6	AgroLiga 2013	P2	konkurs	województwo	maj-wrzesień	rolnicy i przedsiębiorcy
7	Olimpiada Wiedzy Rolniczej, Ochrony Środowiska i BHP w Rolnictwie	P2	olimpiada	województwo	czerwiec	rolnicy lub domownicy rolników w wieku 18-35 lat
8	Konkurs na najlepsze stoisko podczas Regionalnego Święta Mleka w Olecku	P2	konkurs	region	sierpień	rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich
9	Wystawa płodów rolnych	P2	wystawa	województwo	07-08 września	rolnicy, mieszkańcy Olsztyna
10	Wystawa Rolnicza	P2	targi	województwo	07-08 września	rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich i miast województwa
11	Konkurs Wiedzy "Bezpieczny Dom" podczas Dożynek Diecezjalnych w Wieliczkach	P2	konkurs	region	8 września	rolnicy, przedsiębiorcy, mieszkańcy obszarów wiejskich

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013

Imprezy promocyjne

Lp.	Temat	Kod	Forma	Zasięg	Termin realizacji	Adresaci
-----	-------	-----	-------	--------	-------------------	----------

Priorytet 3 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w konwencjonalnym integrowanym systemie produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska

1	Bezpieczne gospodarstwo rolne (etap wojewódzki)	P3	konkurs	województwo	marzec	rolnicy
2	Przegląd ogierów kryjących w sezonie 2013	P3	konkurs	województwo	20-21 kwietnia	hodowcy koni, sympatycy hodowli koni
3	Warmińsko-Mazurska Wystawa Zwierząt Hodowlanych	P3	wystawa	województwo	07-08 września	rolnicy, hodowcy zwierząt, firmy obsługujące rolników
4	Czempionat klaczy gorącokrwistych	P3	konkurs	województwo	07-08 września	hodowcy koni, sympatycy hodowli koni
5	Owady pożyteczne w rolnictwie	P3	wystawa	województwo	07-08 września	rolnicy, doradcy, mieszkańcy obszarów wiejskich
6	Konkurs na fermę i hodowcę bydła mlecznego i mięsnego	P3	konkurs	województwo	wrzesień-grudzień	hodowcy bydła
7	Farmer Roku 2013	P3	konkurs	województwo	październik/listopad	rolnicy

Priorytet 4 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w sektorze żywności naturalnej i tradycyjnej

Konkursy w ramach imprez kulinarnych określonych w "Kalendarzu kulinarnych imprez regionalnych 2013" (współorganizacja z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego):

1	Regionalne Święto Ryby	P4	konkurs	region	czerwiec	mieszkańcy obszarów wiejskich
2	Regionalny Festiwal Kultury Łowieckiej	P4	konkurs	region	lipiec	mieszkańcy obszarów wiejskich
3	Regionalny Festiwal Potraw z Mięsa Drobiowego	P4	konkurs	region	lipiec	mieszkańcy obszarów wiejskich
4	Regionalny Festiwal Potraw z Mięsa Wieprzowego, Wołowego, Jagnięcego, Koziego	P4	konkurs	region	lipiec	mieszkańcy obszarów wiejskich

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013			Imprezy promocyjne			
Lp.	Temat	Kod	Forma	Zasięg	Termin realizacji	Adresaci
5	Regionalny Festiwal Pogranicza Kartaczewo	P4	konkurs	region	sierpień	mieszkańcy obszarów wiejskich
6	Regionalne Święto Ziół	P4	konkurs	region	sierpień	mieszkańcy obszarów wiejskich
7	Regionalne Święto Mleka	P4	konkurs	region	sierpień	mieszkańcy obszarów wiejskich
8	Regionalny Festiwal Potraw z Ziemniaków	P4	konkurs	region	wrzesień	mieszkańcy obszarów wiejskich
9	Regionalny Festiwal Runa Leśnego	P4	konkurs	region	wrzesień	mieszkańcy obszarów wiejskich
10	Regionalne Święto Miodu	P4	konkurs	region	październik	mieszkańcy obszarów wiejskich
11	Najlepsze gospodarstwo ekologiczne	P4	konkurs	województwo	lipiec-wrzesień	rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne

Priorytet 5 - wspieranie doradcze, informacyjne i edukacyjne mieszkańców wsi w zakresie kreowania przemian służących rozwojowi obszarów wiejskich oraz poprawie warunków i jakości życia na wsi

1	Konkurs fotograficzny "Rolnictwo to moja pasja" - IV edycja	P5	konkurs	województwo	marzec	mieszkańcy obszarów wiejskich
2	Konkurs fotograficzny "Najciekawszy obiekt przyrody" - IV edycja	P5	konkurs	region	kwiecień-lipiec	mieszkańcy obszarów wiejskich
3	Eurozagroda	P5	konkurs	województwo	czerwiec	rolnicy
4	Ogród przyjazny rodzinie i turystom	P5	konkurs	województwo	czerwiec-październik	mieszkańcy obszarów wiejskich
5	Prezentacja oferty wybranych gospodarstw agroturystycznych	P5	wystawa	województwo	lipiec	mieszkańcy obszarów wiejskich
6	Zielone Lato 2013	P5	konkurs	region	sierpień	właściciele gospodarstw agroturystycznych
7	Sposób na sukces	P5	konkurs	województwo	wrzesień	rolnicy i małe firmy

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie**Plan 2013****Imprezy promocyjne**

Lp.	Temat	Kod	Forma	Zasięg	Termin realizacji	Adresaci
-----	-------	-----	-------	--------	-------------------	----------

Priorytet 6 - udział w systemie doradztwa, edukacji i informacji, o zasięgu regionalnym i krajowym

1	Doradca Roku W-MODR	P6	konkurs	województwo	sierpień- wrzesień	doradcy W-MODR
---	---------------------	----	---------	-------------	-----------------------	----------------

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

Plan 2013			Projekty i programy			
Lp.	Temat	Kod	Adresaci	Zasięg	Plan, np.: liczba szkoleń, uczestników, itp.	Źródło finansowania

Priorytet 1 - informowanie i edukacja rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zagadnień Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad wzajemnej zgodności w gospodarstwie rolnym (cross-compliance)

1	Wymogi wzajemnej zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz inne nieinwestycyjne płatności w ramach PROW na lata 2007-2013	P1	rolnicy	województwa: warmińsko-mazurskie i podlaskie	205 szkoleń x 20 osób: w 2013 r. woj. w-m 69 szkoleń; woj. podlaskie 51 szkoleń	FAPA
---	--	----	---------	--	---	------

Priorytet 2 - kreatywne oddziaływanie doradcze na przemiany zachodzące w rolnictwie i jego otoczeniu służące rozwojowi gospodarstw rolnych i przygotowaniu ich do funkcjonowania na rynkach krajowych i zagranicznych

1	Rachunkowość Polski FADN	P2	rolnicy	województwo	500 gospodarstw prowadzących księgi rachunkowe	IERiGŻ-PIB
---	--------------------------	----	---------	-------------	--	------------

Priorytet 3 - działania na rzecz poprawy efektywności produkcji i standaryzacji produktu rolniczego w konwencjonalnym i integrowanym systemie produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska

1	Integrowana produkcja ze szczególnym uwzględnieniem integrowanej ochrony roślin	P3	rolnicy	województwo	116 szkoleń x 20 osób	FAPA (realizacja po akceptacji projektu)
2	Biogazownie szansą dla rolnictwa i środowiska - ogólnopolska kampania informacyjno-edukacyjna	P3	rolnicy, doradcy, samorządowcy	województwo	szkolenie trenerów, seminarium dla doradców, 2 konferencje x 100 osób	FDPA, NFOŚiGW
3	Zarządzanie kryzysowe i edukacja dla ochrony przeciwpowodziowej. Program Bezpieczeństwa Powodziowego w Dorzeczu Wisły Środkowej - pilotaż	P3	rolnicy, samorządowcy	mieszkańcy terenów zagrożonych powodzią	szkolenia (trwają prace nad ich zakresem)	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jednostki samorządu terytorialnego, środki UE

Priorytet 5 - wspieranie doradcze, informacyjne i edukacyjne mieszkańców wsi w zakresie kreowania przemian służących rozwojowi obszarów wiejskich oraz poprawie warunków i jakości życia na wsi

1	Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości wiejskiej: od doświadczeń lokalnych do współpracy transgranicznej	P5	mieszkańcy przygranicznych obszarów wiejskich	Litwa, Polska (powiaty braniewski, bartoszycki, kętrzyński, węgorzewski, gołdapski), Rosja	prace naukowo-badawcze, wymiana doświadczeń (wizyty studyjne, konferencje), materiały promocyjne (folder, mapa, płyta CD przygranicznych gospodarstw agroturystycznych)	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Program Współpracy Transgranicznej "Litwa-Polska-Rosja"
---	--	----	---	--	---	---

Priorytet 6 - udział w systemie doradztwa, edukacji i informacji, o zasięgu regionalnym i krajowym

1	Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich w zakresie integrowanej produkcji rolnej i aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz poprawy warunków życia na wsi	P6	rolnicy, administracja publiczna i samorządowa, doradcy, nauczyciele, przedsiębiorcy z Ukrainy lub Białorusi	międzynarodowy Ukraina lub Białoruś	6 szkoleń dla 30 osób w Polsce 4 szkolenia x 30 osób na Ukrainie lub Białorusi	Ministerstwo Spraw Zagranicznych (realizacja projektu po akceptacji)
---	--	----	--	-------------------------------------	---	--